

КРАГУЈЕВАЦ

Иако археологија показује да се на подручју Крагујевца и околине живот одвијао још у праисторији, први писани запис потиче из половине XV века када су га Турци преузели и населили након прогона хришћана са тих простора. Све до ослободилачких народних устанака у XIX веку, већину становника чине Турци, изузев за време две аустријске управе: прве 1689-1690. године, и друге 1719-1738. године када је забележено досељавање великог броја хришћана.

Процват Крагујевца почиње 1818. године када га кнез Милош Обреновић због повољног средишњег положаја проглашава престоницом обновљене Србије. Од тада се велики број институција по први пут у историји српске државе оснива у Крагујевцу: прве новине – *Новине србске* под уредништвом Димитрија Давидовића, музичка формација *Књажевско - српска банда* коју оснива Јозеф Шлезингер, први театар *Књажевско - српски театар* под управом Јоакима Вујића, прва гимназија 1833. године, *Лицеј* - виша школа 1838. године, прва галерија слика, први суд *Суд крагујевачки* 1820. године. и прва апотека 1822. године, као и музеј и библиотека. Пресељењем престонице у Београд, 1841. године почиње период стагнације Крагујевца. И поред тога, град је остао центар политичког живота, тако да су се у њему и даље одржавале све важније скупштине у Србији, све до 1878. године. Од половине XIX века Крагујевац, сељењем Тополивнице из Београда, почиње свој индустријски, па с почетком XX века, и трговачки развој.

Од тада Крагујевац бележи повећање становништва, нарочито након отварања универзитета, али и стагнацију у развоју, и разарања током два светска рата и комунистичке власти.

Данас је Крагујевац, град површине 835 км², седиште Шумадијског округа и један од главних универзитетских центара Србије. Налази се на реци Лепеници, 140 км јужно од Београда. Према попису из 2002. године, у Крагујевцу живи 175.802 становника, које у 96% чине припадници српске националности. Подручје Крагујевца поред градског насеља чини још 56 насељених места.

Преглед сектора културе града Крагујевца¹

Град Крагујевац организован је кроз 11 Градских управа и Агенције за одржавање, обезбеђење и пружање услуга. Културом се бави седморо запослених у оквиру Градске управе за образовање, културу, информисање, спорт и омладину – начелник управе, начелник Одељења за образовање, културу, информисање, спорт и омладину, организатор послова за област културе и информисања, помоћник Градоначелника за област заштите културне баштине и уређивање града, извршилац за нормативно-правне послове у области културе и информисања, извршилац за стручне послове у области културе и информисања, координатор за послове сарадње у области културе и информисања,

Културом у Крагујевцу бави се и помоћник градоначелника за област заштите културне баштине и уређивање Града, као и већник за област културе.

⁹ Преглед сектора културе представљен је у складу са достављеним подацима од стране локалне управе и градских установа културе. Тамо где подаци не постоје биће посебно наглашено

Град Крагујевац организује и јавни конкурс за финансирање пројеката из културе. За потребе конкурса је у 2008. години издвојено нешто мање од 7% буџета за културу или 0,3% од укупног буџета града. Крагујевац има и Стратегију развоја културе из 2003. године.

Из буџета града Крагујевца финансира се 10 установа културе и једно удружење грађана у домену плата запослених, сталних трошкова, програма у оквиру основних делатности, текућих поправки и одржавања опреме:

- ✓ Народни музеј
- ✓ Музеј 21. октобар
- ✓ Народна библиотека Вук Караџић
- ✓ Историјски архив Шумадије
- ✓ Завод за заштиту споменика културе
- ✓ Дом омладине Крагујевац
- ✓ Центар за неговање традиционалне културе *Абрашевић*
- ✓ Књажевско-српски театар
- ✓ Позориште за децу
- ✓ Градски камерни хор *Лицеум* у оквиру којег се налази и Градски камерни гудачки оркестар *Шлезингер*²

Буџет за културу у односу на укупан градски буџет у периоду 2006 – 2009. године није имао значајне осцилације и у просеку износи око 4,5%, а и континуирано се номинално повећава.

Табела 1: Приказ буџета за културу и његовог удела у укупном градском буџету

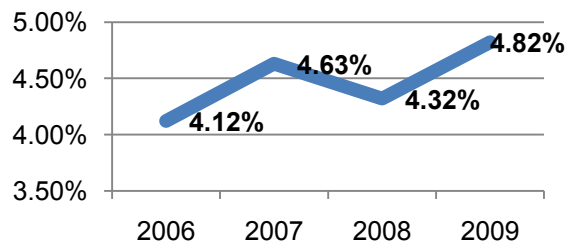
Година	Укупан градски буџет у еврима	Укупан градски буџет у динарима	Буџет за културу у еврима	Буџет за културу динарима	% од укупног градског буџета
2006.	41.596.975,53	3.498.742.410,00	1.712.723,95	144.058.068,00	4,12
2007.	55.202.777,09	4.414.025.097,00	2.554.300,50	204.242.379,00	4,63
2008.	71.518.546,35	5.823.883.963,00	3.092.002,62	251.787.339,00	4,32
2009.	69.418.198,74	6.520.500.000,00	3.339.877,16	313.717.000,00	4,82

Табела 2: Структура буџета за културу у последње четири године

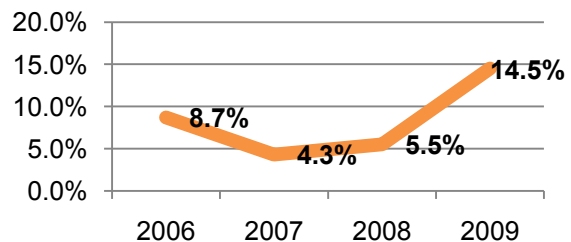
Година	Плате и доприноси	Материјални трошкови	Програми и пројекти
2006.	62,5%	28,8%	8,7%
2007.	64,9%	30,8%	4,3%
2008.	64,2%	30,3%	5,5%
2009.	78,9%	6,6%	14,5%

За разлику од удела укупног буџета за културу, проценат који се издваја за програме и пројекте у оквиру њега имао је значајне успоне и падове у последње четири године. У 2009. години се удео средстава за материјалне трошкове значајно смањио, а део који се издваја за програме скоро утростручио у односу на 2008. годину.

Приказ 1: Тенденција кретања буџета за културу у укупном градском буџету

Приказ 2: Тенденција кретања средстава за програме у буџету за културу

² У 2010. Години у Крагујевцу је формирана још једна установа – Музички центар која обједињује градски хор и оркестар и још многе музичке активности. У време када је тим Завода прикупљао податке, Установа није постојала, те стога и неће бити представљена.

У сектору културе, закључно са 2009. годином ради **287 запослених** међу којима преовлађује средњеобразовани кадар и особе женског пола.

Табела 3: Структура запослених у културном сектору

Укупан број запослених у култури града Крагујевца	Мушкарци	Жене	ОШ	ССС	ВШ/ВСС
287	125	162	25	141	121

Као три главна проблема у култури града представници локалне управе издвајају:

1. Недостатак средстава за реновирање објеката и улагање у инфраструктуру
2. Недостатак средстава за програме установа културе
3. Недовољна брига за културно-историјско наслеђе

Три приоритета за развој културе су:

1. Опремање установа културе
2. Подстицање сарадње културе и привреде
3. Реактивација индустријског наслеђа

Народни музеј Крагујевац

Народни музеј у Крагујевцу основан је 1. јуна 1949. године као Обласни музеј који је био смештен у *Амиџин конак* (грађен 1818. године када се кнез Милош преселио из Црнуће и формирао двор у Крагујевцу) и *Кнез Михаилов конак* (из 1868. године намењен за двор кнеза Михаила). Свечано је отворен две године након оснивања, а 1953. године мења назив у Народни музеј Крагујевац. После неколико промена назива у периоду социјалистичке власти, ширења и сужавања у просторном и програмском смислу, Музеј данашње име добија марта 1963. године.

Народни музеј у Крагујевцу припада категорији комплексних музеја завичајног карактера чија је делатност прикупљање, обрада, заштита и презентација културно-историјских добара на

територији града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача и Кнић.

• Просторни капацитети

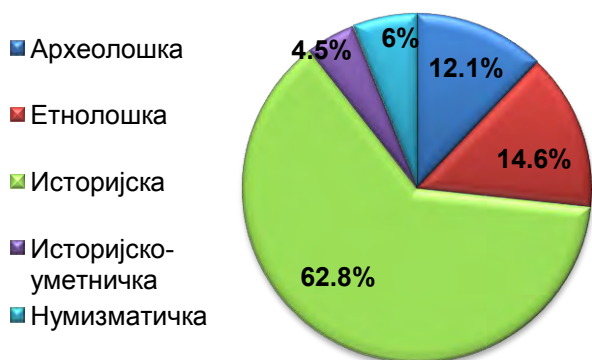
Музеј своју делатност обавља у зградама из XIX века од којих је већина у статусу споменика културе и у савременим зградама подигнутим у последњој четвртини XX века. Зграде споменици културе више пута су мењале своју намену да би коначним преласком у власништво Народног музеја усталили своју функцију: *Кућа Светозара Марковића (Проте Милоја Барјактаровића)* – културно добро од изузетног значаја, *Амиџин конак* – споменик културе од великог значаја, *Кнез Михаилов конак* – споменик културе од великог значаја, *Стара скупштина* - споменик културе од великог значаја, *Галерија* – подигнута 1971. године, *Модерна галерија* – од 1978. године у саставу Музеја, *Кућа Љубице Филиповић, Петрова воденица* у Грошници и *Спомен кућа* у Дуленима.

Музеј располаже са укупно 4.142 м², од чега је 1.636 м² изложбени простор, 582 м² депои и 682 м² канцеларијски простор. Објекти немају обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

• Фонд

Музеј располаже са 26.027 предмета подељених у четири збирке: археолошка, историјска, етнолошка и историјско-уметничка. Најбројнија је историјска збирка. Закључно са 2008. годином од укупног броја предмета који подлежу конзервацији конзервирано је 10,9%, обрађено је 88% музејских предмета.

Приказ 3: Структура фонда Музеја

Највише обрађених предмета је у оквиру етнолошке и историјско-уметничке, а највећи удео конзервираних предмета је у оквиру историјско-уметничке збирке. Укупно је снимљено 24,5% предмета, и то више аналогно него дигитално.

У објектима музеја постоје две сталне поставке. У *Конаку Кнеза Михаила* налази се стална поставка *Српско сликарство XIX века* (у оквиру које је део посвећен европским мајсторима), с тим да је она привремено укинута до окончања санације крова. Друга је у Кући проте Милоја Барјактаровића *Градски живот у Крагујевцу у другој половини XIX века*. Обе поставке су новијег датума – ликовна из 2004, а етнолошка из 2007. године.

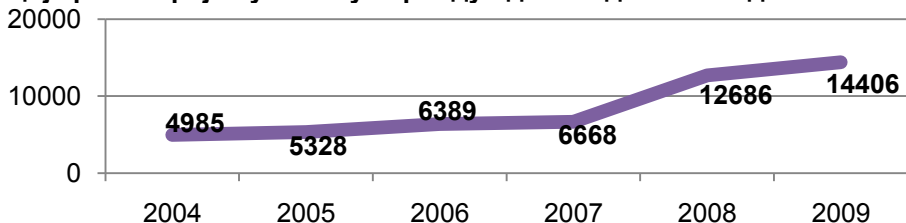
У Кнез Михаиловом конаку се поред сталне поставке налазе стручна одељења и библиотека, али се одржавају и изложбе. С обзиром на то да се снимање збирки врши и аналогно и дигитално, Музеј има фотолaborаторију.

У последњих 10 година није рађена ревизија целокупног фонда, али су од 2002. до 2009. године рађене појединачне ревизије свих збирки.

• Програми и публика

У просеку годишње за период од 2006. до 2009. године Музеј бележи посету од 8.410 посетилаца. Приметан је значајан раст публике у 2008. години у односу на претходне две – са око 6.500 на преко 12.500. У последњих шест година бележи се сталан раст броја публике.

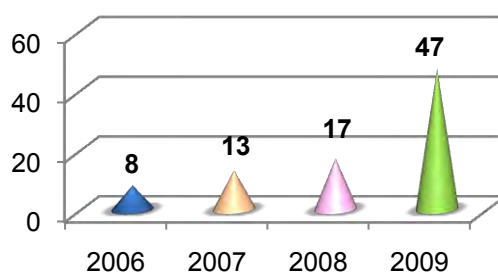
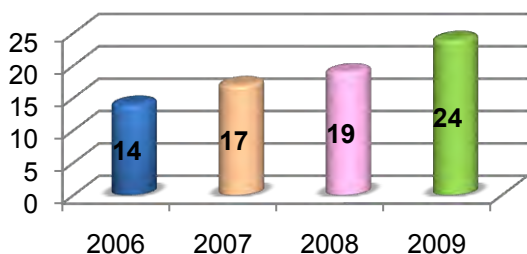
Приказ 4: Тенденција раста броја публике у периоду од 2004. до 2008. године

Музеј располаже и простором од 1.013,5 м² у којем се одржавају тематске изложбе и други програми. У периоду од 2006. до 2008. године изложби је било укупно 50.

Поред тематских изложби, Музеј организује и додатне програме – предавања, филмске пројекције и музичко-сценске садржаје. Таквих програма је у периоду од 2006. до 2008. године било око 10 годишње. Сваком додатном програму у просеку је присуствовало 530 посетилаца.

Приказ 5: Број изложби (слика 1) и број додатних програма (слика 2) у Музеју у периоду од 2006. до 2009. године

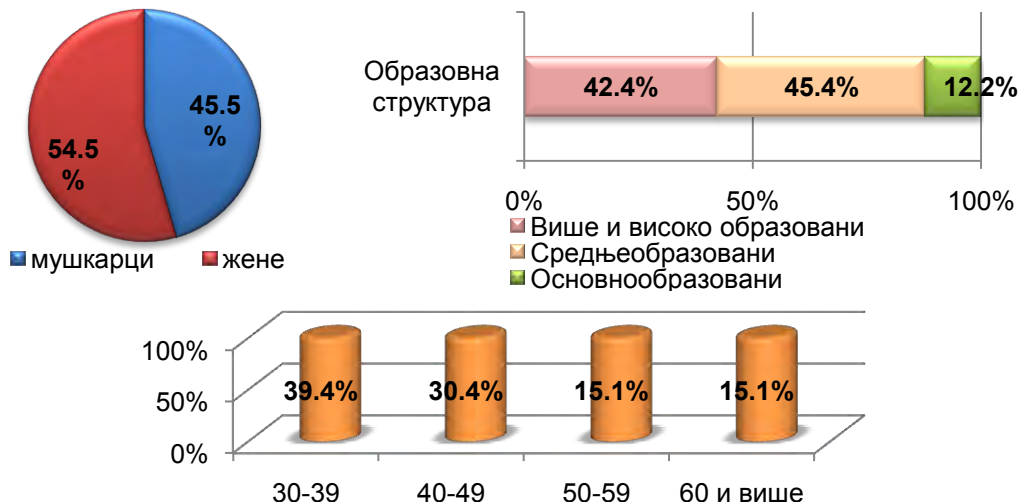
Радно време музеја је од 10-17 часова радним данима и од 10-14 часова викендом. Попуст на улазнице имају ђаци, студенти, пензионери и особе са инвалидитетом. Музеј не врши истраживање потреба публике.

Музеј се не бави издаваштвом, али поседује стручну библиотеку.

• Кадрови

У Музеју, закључно са септембром 2009. године, ради 33 запослених. У оквиру полне структуре предњаче жене, а у старосној особе од 30 до 39 година. Старосни просек запослених је 45 година. Образовна структура показује да су високообразовани и особе са средњом стручном спремом готово изједначени. У основној делатности ради 51,5% запослених.

Приказ 6: Полна, образовна и старосна структура запослених у Музеју

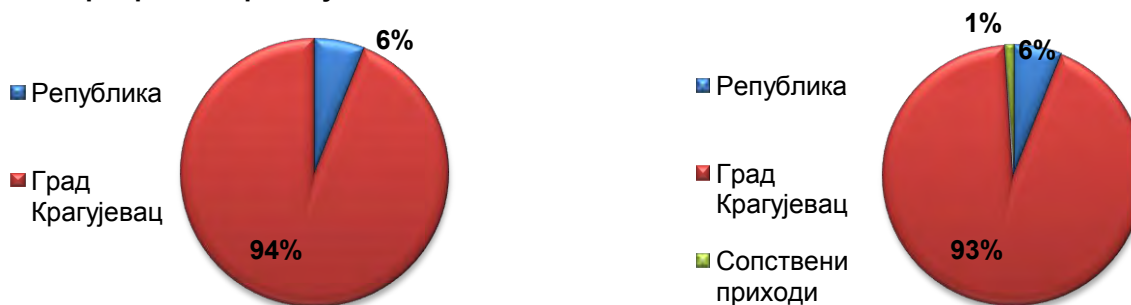

Просек старости запослених је 44 године. У Музеју је ангажован и један војник на цивилном одслужењу војног рока, док волонтера и хонорарних сарадника нема.

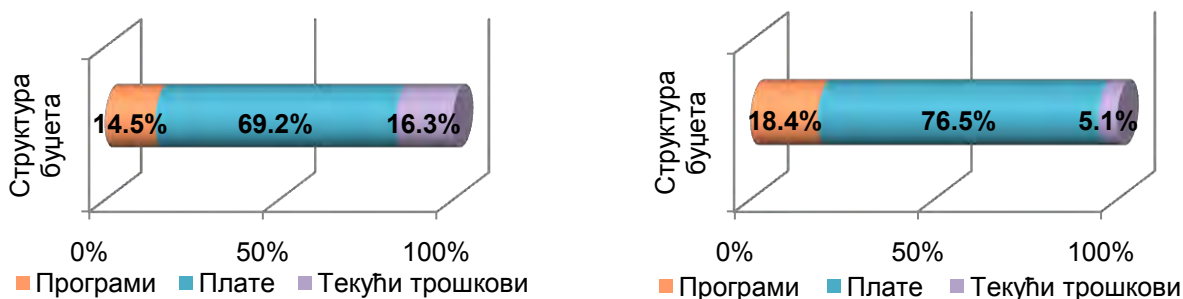
• Буџет

Музеј се највећим делом финансира из буџета града Крагујевца, а део добија и од Републике. Укупан буџет Музеја у 2008. години износио је 343.576,21 евра (27.978.029,00 динара), од чега је 49.651,46 евра (4.043.208,00 динара) потрошено на реализацију програма. У 2009. години буџет је умањен на 311.032,51 евра (29.215.501,00 динара), али се удео програма у буџету повећао на 57.145,32 евра (5.367.700,00 динара).

Приказ 7: Извори финансирања у 2008. и 2009. години

Приказ 8: Структура буџета Музеја у 2008. и 2009. години

Када је о инвестицијама реч, последња улагања обезбедио је Град 2007. године. Приоритетне инвестиције су музејска ограда, реконструкција Легата Љубице Филиповић и радови на санацији Амициног конака

Табела 4: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Радови на канализацији	Град Крагујевац	2007.	4.756,18	380.305,47
Грејање	Град Крагујевац	2007.	2.862,97	228.924,48

- **Техничка опремљеност**

Музеј располаже са 16 рачунара који су умрежени и имају приступ интернету.

- **Проблеми**

Као кључне проблеме представници Музеја наводе просторно неадекватне депое и канцеларијски део. Када је реч о техничкој опремљености истиче се недовољна техничка и физичка заштита објекта (потребан је алармни систем, видео надзор и противпожарна заштита). У области кадровске структуре истиче се потреба за библиотекарском кустосом. Када су програми у питању, према речима представника Музеја, потребна су већа издвајања од стране државе.

Музеј „21. октобар“³

Музеј *21. октобар* налази се у оквиру Спомен-парка *Крагујевачки октобар* основаног 1953. године, у знак сећања на 2.794 крагујевачке жртве које су немачки војници 21. октобра 1941. године стрељали. Повод за стрељање били су немачки губици у борби са четничким и партизанским јединицама. Меморијални парк, смештен на простору где су погубљени Крагујевчани, захвата површину од 352 хектара и обилази се кружним путем, дугим око 7 км који посетиоце води до места где су извршена стрељања. На улазу у Меморијални парк изграђена налази се Спомен-музеј *21. октобар* који је отворен 15. фебруара 1976. године.

- **Просторни капацитети**

Музеј своју делатност обавља у згради која обилује симболиком. Црвена цигла асоцира на проливену крв, 33 куле различитих или истих висина симболично повезује у јединствену целину 30 гробница у Шумарицама и три гробнице у околним селима. Музеј нема прозора што дочарава безизлазност ситуације у којој су се нашли људи осуђени на смрт. Основа музеја урађена је у облику крста, хришћанског симбола страдања.

Музеј има два нивоа. Доњи ниво користи се за различите уметничке или документарне изложбе, промоције, књижевне вечери, филмске пројекције и друге уметничке садржаје. На доњем нивоу налази се стална поставка слика, легат Петра Лубарде *Крагујевац 1941*. На горњем нивоу налази се стална музејска поставка под називом *Крагујевачка трагедија 1941*.

Зграда Музеја проглашена је културним добром од изузетног значаја. Његова површина износи 1.056 м² од чега је 683,5 м² изложбени простор, 79,6 м² кино-сала са 96 места, 10 м² депои и 283 м² канцеларијски простор. Музеј располаже и галеријом *Мостови Балкана* укупне величине 72 м², а површине изложбеног простора 48 м².

Објекат има обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

³ Музеј Заводу није доставио податке који се односе на 2009. годину.

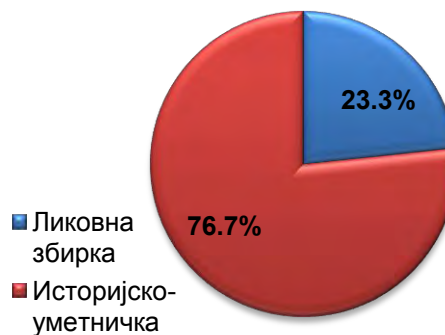
- **Фонд**

С обзиром да се ради о тематском Музеју посвећеном крагујевачким жртвама из 1941. године, Установа располаже са 1.617 предмета подељених у ликовну са 376 предмета и бројнију, историјско-уметничку збирку са 1.241 предметом. Од 50 предмета који подлежу конзервацији у оквиру историјско-уметничке збирке, конзервирано је 20 предмета, односно 40%, а сви предмети су обрађени. У оквиру ликовне збирке обрађено је 45,2%. Ревизија целокупног фонда извршена је 2008. године. Сви предмети којим Музеј располаже, као и стална поставка, снимљени су, и то аналогно.

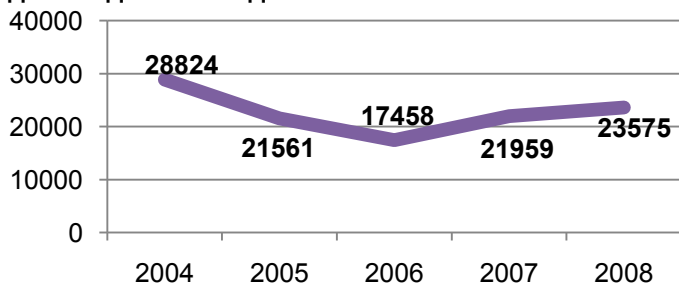
- **Програми и публика**

У периоду од 2004. до 2008. године Музеј бележи посету од 113.377 посетилаца. Приметно је да број публике значајно опада у 2006. години, да би поново забележио раст током 2007. и 2008. године.

Приказ 9: Структура фонда Музеја

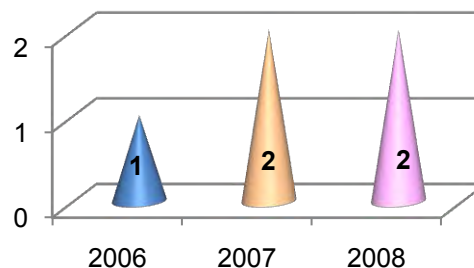
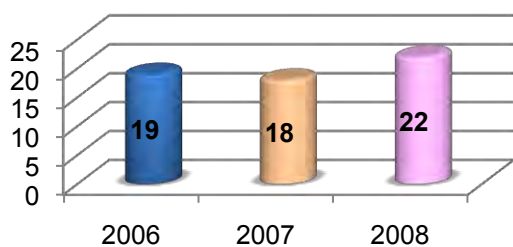
Приказ 10: Тенденција кретања броја публике у периоду од 2004. до 2008. године

Музејски простор користи се за тематске изложбе и друге програме. У периоду од 2006. до 2008. године изложби је било укупно 70, а трибина и дебата пет. Простор музеја, кино-сала и Галерија се користи и за филмске пројекције, презентације, научне скупове, музичко-сценске програме. Галерија се користи за књижевне вечери и предавања

Галерија *Мостови Балкана* је била веома активна током ликовне колоније коју је финансирала америчка непрофитна организација АСДИ/ВОКА на којој су учествовали уметници из балканских земаља. Колонија се одржавала у периоду од 2003. до 2007. године, када се финансијер повукао, а Музеј није могао да обезбеди средства за њен наставак.

Приказ 11: Број изложби (слика 1) и број трибина и дебата (слика 2) у Музеју у периоду од 2006. до 2008. године

Радно време музеја је сваког дана од 8 до 15 часова и од 8 до 18 часова у току маја, јуна, септембра и октобра. Попуст на улазнице имају крагујевачки ђаци и студенти, пензионери и особе са инвалидитетом, док ђаци и студенти који долазе у организоване посете из других градова плаћају пуну цену улазнице.

Спомен-парк *Крагујевачки октобар* је организатор *Октобарских свечаности*, које обухватају скуп више манифестација: *Велики школски час* – реситал представа на отвореном простору, *Октох* – концерте класичне музике, и вишечасовни мултимедијални програм *Бдење*. Централна комеморативна свечаност *Велики школски час* одржава се покрај споменика стрељаним ђацима и професорима.

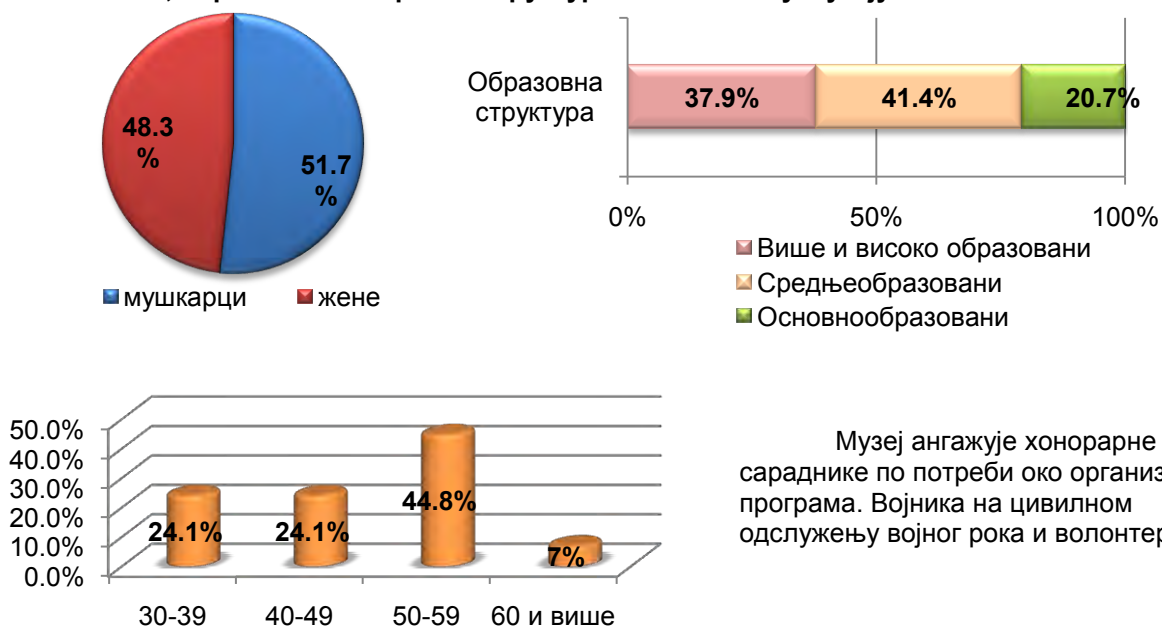
Музеј врши специфичан увид у потребе публике тако што на почетку сваке године води разговоре (телефоном, електронским путем, поштом) са туристичким агенцијама у вези са тим да ли су туристи задовољни понудом и ценама.

Музеј се од 1964. године бави и издавачком делатношћу. Прва објављена публикација била је монографија музеја, а до 2008. године број објављених издања износи 86. У оквиру издавачке делатности издвојиле су се две библиотеке: *Крагујевачки октобар* која објављује дела из историографије, публицистике и књижевности, и *Велики школски час* у оквиру које излази часопис, поеме са *Великог школског часа* и годишњак посвећен манифестацији. Музеј редовно издаје и пропагандно-информативни материјал у вези са својим програмима (каталоге, брошуре, проспекте и слично). Музеј штампа двојезичне брошуре на српском и енглеском језику. Установа поседује и стручну библиотеку.

• Кадрови

У музеју, закључно са септембром 2009. године, ради 29 запослених са готово изједначеним уделом мушкараца и жена. У старосној структури најзаступљеније су особе од 50 до 59 година, а просек година свих запослених је 49. Образовна структура показује да су особе са средњом стручном спремом најбројније. У основној делатности ради 27,6% запослених (не рачунајући помоћне раднике који одржавају парк).

Приказ 12: Полна, образовна и старосна структура запослених у Музеју

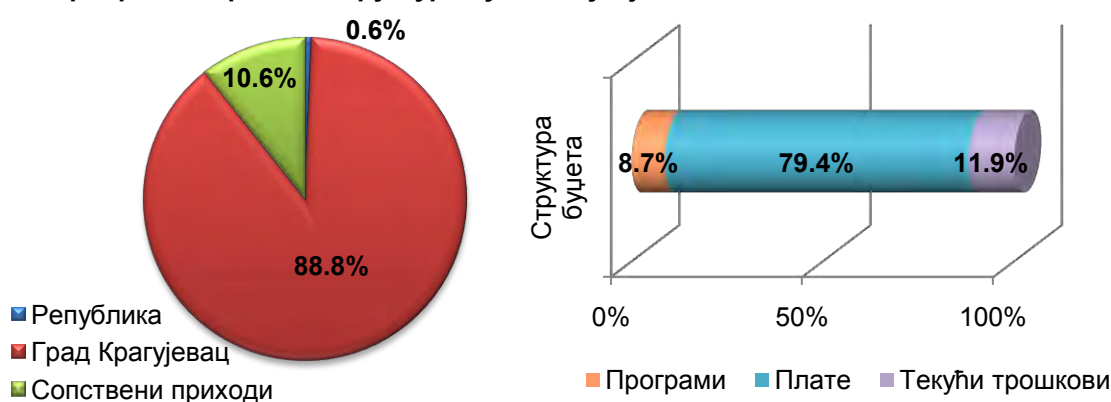

Музеј ангажује хонорарне сараднике по потреби око организације програма. Војника на цивилном одслужењу војног рока и волонтера нема.

• Буџет

Музеј се највећим делом финансира из буџета града Крагујевца, а део добија и од Републике. Укупан буџет Музеја у 2008. години износио је 325.449,32 евро (26.501.924,00 динара), од чега је 28.405,22 евро (2.313.088,00 динара) потрошено на реализацију програма.

Приказ 13: Извори финансирања и структура буџета Музеја

Последње инвестиције изведене током 2007. и 2008. године, а које се односе на асфалтирање пута око Парка (није наведен износ) и поправку кровних купола због прокишњавања (120.000,00 динара) обезбедио је град Крагујевац. Као приоритетне инвестиције представници Музеја наводе изградњу депоа за чување слика и скулптура са ликовних колонија *Мостови Балкана*, као и прање и чишћење споменика у Парку.

- **Проблеми**

Као кључне проблеме представници Музеја наводе просторно неадекватност депоа, односно потребу за изградњом истог. Када је реч о техничкој опремљености као главни проблем се истиче неумреженост компјутера. Када су програми у питању, према речима представника Музеја, потребно је веће укључивање државе, барем суфинансирање *Великог школског часа* или *Октох-а*.

Народна библиотека „Вук Караџић“

Почеци Народне библиотеке града Крагујевца везују се за Кнежевину Србију и 1946. годину, када је по угледу на *Београдско* основано *Крагујевачко читалиште* при гимназијској библиотеци. Иако Михаило Обреновић 14. јуна 1866. године потписује Указ о оснивању Јавне библиотеке, она се од гимназијске одваја тек 1871. године када су донета прва Правила о раду Јавне библиотеке у Крагујевцу.

Градска библиотека *Вук Караџић*, која данашње име добија 18. децембра 1953. године, спада у ред најстаријих и највећих библиотека Србије. Библиотека врши матичну функцију за Шумадијски округ, односно шест општинских библиотека (Аранђеловац, Баточина, Кнић, Топола, Лапово и Рача) и 65 школских јединица.

- **Просторни капацитети**

Иако је једна од најстаријих установа тог типа, Библиотека никада није имала своју зграду и данас активности врши у неколико објеката у оквиру три градска (Колонија, Пивара и Аеродром) и пет сеоских огранака. Централна библиотека је смештена у три зграде. Укупна површина простора којим Библиотека располаже је 2.235 м². Дечја библиотека, легати и Амерички кутак се налазе у згради – легату, површине 270 м², који је извесни професор Мирковић са Крагујевачког универзитета оставио Библиотеци, а који је реновиран 2002. године. Други, управни део Библиотеке, величине 120 м², налази се у згради која је намењена за Градску кућу. И трећи, највећи део од 1.275 м² у којем је смештено одељење за одрасле, налази се у Градском дому од 1960. године. Библиотека има читаоницу са 212 места и располаже простором од 556 м² у којем се одржавају додатни програми: изложбе, промоције књига, радионице и, у Америчком кутку, филмске пројекције.

- **Фонд**

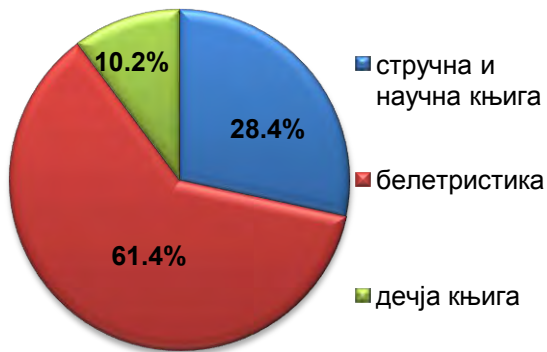
Библиотека, закључно са 2009. годином, располаже са фондом од 305.531 издања. Од тога је 284.197 монографских публикација, брошура, новинских листова и часописа на српском и 20.659 на другим језицима. Библиотека у оквиру фонда има 372 новинска листа и 1.035 издања часописа.

Када је о структури фонда реч, Библиотека располаже са 86.623 стручне и научне јединице, 187.720 издања белетристике и 31.188 дечјих публикација.

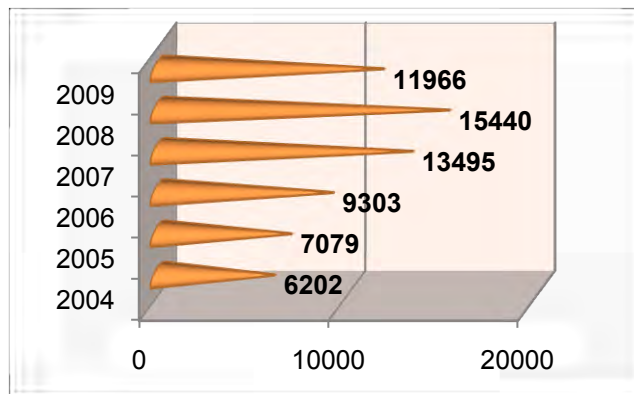
Установа има електронску базу података и умрежена је у базу Кобис (*Cobiss*)

Процес дигитализације фонда није започет.

Приказ 14: Структура фонда према типу публикације

Приказ 15: Број набављених публикација у последњих шест година

Од 2007. до 2009. године Библиотека је извршила откуп 40.901 књига у вредности од 138.178,19 евра (11.760.000,00 динара) – 109.273,56 евра (9.300.000,00 динара) од града Крагујевца, а 28.904,62 евра (2.460.000,00) од Републике.

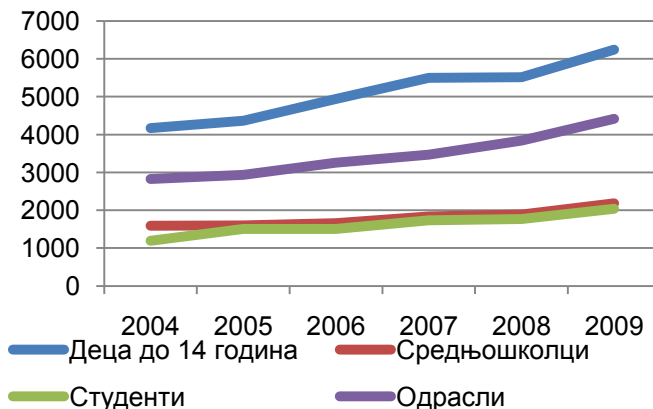
• Програми и публика

Закључно са 2009. годином Библиотека има 14.880 корисника што је 8,5% укупног броја становника. Највећи раст корисника у последњих шест година забележен је у категорији деце до 14 година.

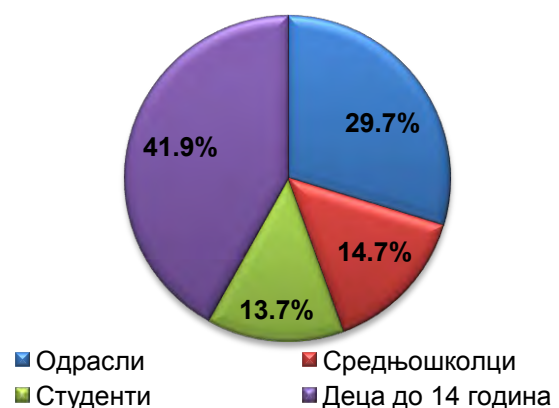
Табела 5: Број корисника у периоду од 2004. до 2009. године

	Број уписаних корисника					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Деца до 14 година	4173	4364	4936	5498	5516	6242
Средњошколци	1592	1598	1657	1838	1890	2184
Студенти	1198	1509	1508	1732	1769	2043
Одрасли	2825	2939	3260	3466	3842	4411
Укупно	9788	10410	11361	12534	13017	14880

Приказ 16: Тенденција кретања броја корисника у периоду од 2004. до 2009. године

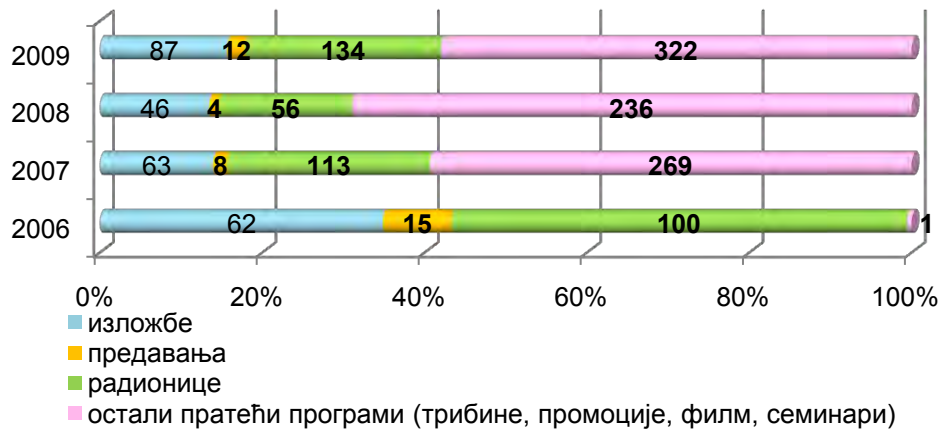

Приказ 17: Структура чланства у 2009. години

Библиотека је веома активна и у организацији пратећих програма као што су изложбе, предавања, трибине, радионице, промоције, филмске пројекције, стручни семинари. У периоду од 2006. до краја 2009. године таквих програма било је 1.481.

Приказ 18: Број пратећих програма Библиотеке у периоду од 2006. до 2009. године

Још једна од активности Библиотеке јесте издавачка делатност. Објављивање часописа за књижевност, уметност и културу *Кораџи*, који излазе преко 40 година, 2003. године, од тадашњег издавача *Нове Светлости*, преузела је Библиотека и од тада издаје шест двоброја годишње у тиражу од 500 примерака. Поред часописа *Установа* је издавач и других публикације.

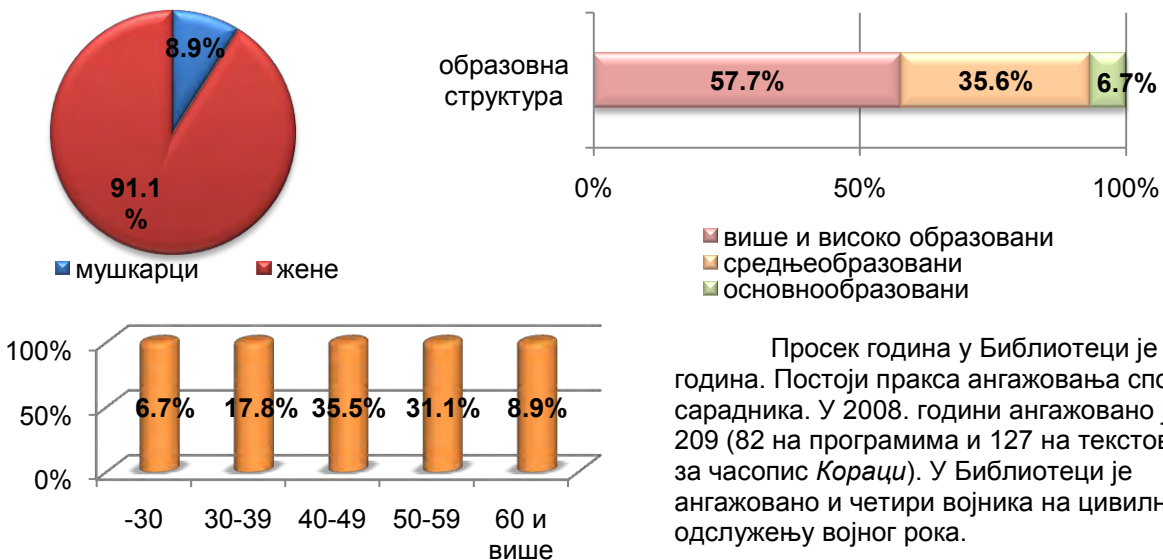
Библиотека обезбеђује и попусте на чланарину својих корисника. За пензионере и предшколце учлањење је бесплатно, док студенти и ученици имају 50% попушта. Такође, попуст од 50% постоји и код колективног учлањења.

Библиотека ради истраживања потреба публике и корисника и последњи пут је такво истраживање рађено 2007. године.

• Кадрови

У Библиотеци, закључно са септембром 2009. године, ради 45 запослених. У оквиру полне структуре предњаче жене. Старосна структура показује да у Библиотеци раде три особе испод 30 година, а преовлађују кадрови старости између 40 и 49 година. Образовна структура показује да преовлађује високообразовни кадар. У основној делатности ради 75,6% запослених.

Приказ 19: Полна, образовна и старосна структура запослених

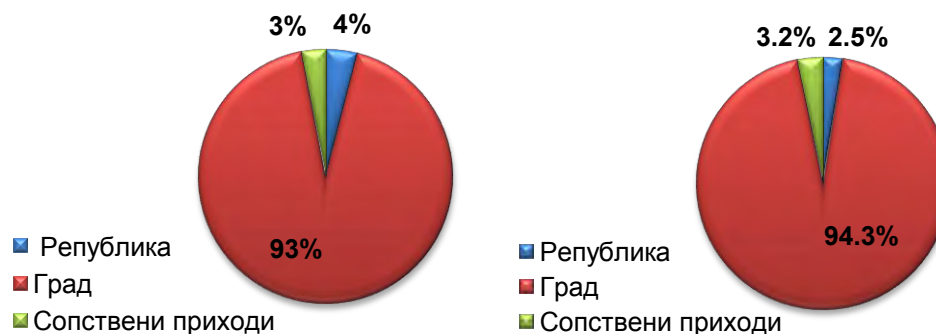

Просек година у Библиотеци је 46 година. Постоји пракса ангажовања спољних сарадника. У 2008. години ангажовано је њих 209 (82 на програмима и 127 на текстовима за часопис *Кораџи*). У Библиотеци је ангажовано и четири војника на цивилном одслужењу војног рока.

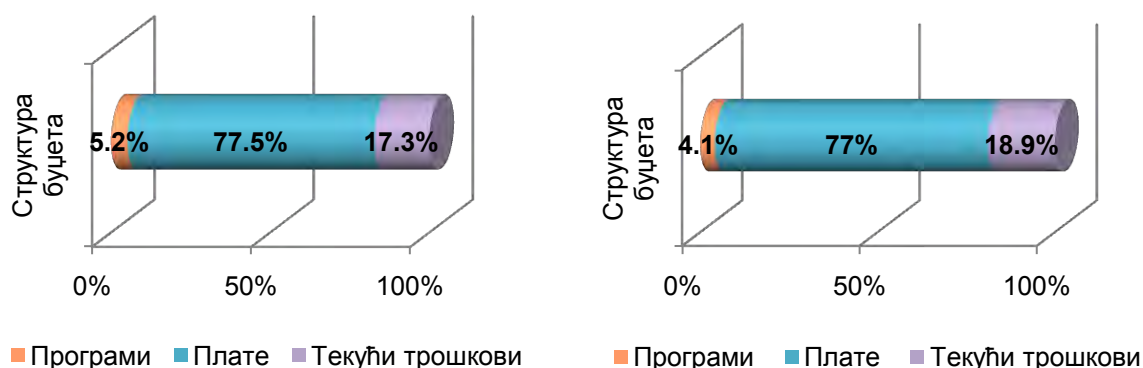
• Буџет

Библиотека из градског буџета добија највећи део својих средстава. Мањи део обезбеђује из републичке касе и сопственом зарадом. Укупан буџет Библиотеке у 2008. години износио је 511.217,95 евра (41.629.398,00 динара), док је у 2009. години буџет умањен на износ од 481.511,94 евра (45.228.754,00 динара). У 2008. години за реализацију програма издвојено је 26.675,90 евра (2.172.267,00 динара), а у 2009. години тај износ је умањен за око 25% и износио је 19.854,53 евра (1.864.950,00 динара).

Приказ 20: Извори финансирања у 2008. и 2009. години

Приказ 21: Структура буџета у 2008. и 2009. години

Последња инвестициона улагања односе се на 2008. годину и реновирање огранка у крагујевачком насељу Колонија у којем су финансијски учествовали Град, Република и Библиотека сопственим средствима. Међутим, Библиотека Заводу није доставила податке о суми која је том приликом утрошена.

Табела 6: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Реновирање огранка у <i>Колонији</i>	Град Крагујевац, Република и сопствени приходи	2008.	Н.П.	Н.П.
Санација крова	Град Крагујевац	2008.	31.434,39	2.559.759,00

Када су инвестиције у питању, с обзиром да Библиотека никада није имала зграду, приоритетна улагања усмерена су на изradу предпројектне документације и изградњу исте, а потом и куповину потребне опреме у новом простору.

• Техничка опремљеност

Библиотека има електронску базу података и умрежена је са Кобис (*Cobiss*) базом. Поседује 30 компјутера који су умрежени и имају приступ интернету.

• Проблеми

Као кључне проблеме представници Библиотеке наводе неадекватан и недовољан простор и истичу потребу за 7.500 м². Када је реч о техничкој опремљености истиче се застарелост опреме и потреба за новим рачунарима и опремом за дигитализацију. Када су финансије у питању истиче се незадовољавајућа количина средстава за програме и опрему. У области кадровске структуре истиче се проблем наслеђене и недовољно стручне кадровске структуре, те потреба за библиотекарима у завичајном одељењу, и стручњацима за програмску активност и информатичке послове. Програми су, по мишљењу представника Библиотеке, недовољно квалитетни и учестали због недостатка средстава.

Историјски архив Шумадије - Крагујевац

Почеци Историјског архива у Крагујевцу везују се за 1948. годину када је основано Архивско средиште. Почетком фебруара 1952. године Средиште прераста у Градску државну архиву. Данас носи назив Историјски архив Шумадије – Крагујевац.

Архив својом делатношћу покрива град Крагујевац и шест околних општина које припадају Шумадијском округу: Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Лапово и Кнић.

Архив се налази у згради некадашњег Војног затвора, а затим новинско и радијско-информативне установе „Светлост“ која је зграду званично продала Архиву 1986. године. Зграда је током 1987. и 1988. године реконструисана и адаптирана за потребе архивске службе. За време бомбардовања 1999. године зграда Архива је претрпела велико оштећење, а део грађе измештен је на другу локацију. Обимнији радови на санацији и адаптацији зграде извршени су током 2000. и 2001. године, тако да се од 2003. године историјски архив поново уселио у зграду.

• Просторни капацитети

Укупна површина зграде је 917,2 м², од чега највише простора заузимају депои (600 м²), затим канцеларијски простор (278,7 м²), па читаоница (38,5 м²) са 30 места. Зграда није споменик културе и у власништву је установе. Ходник Архива, површине 88,3 м², користи се за изложбе.

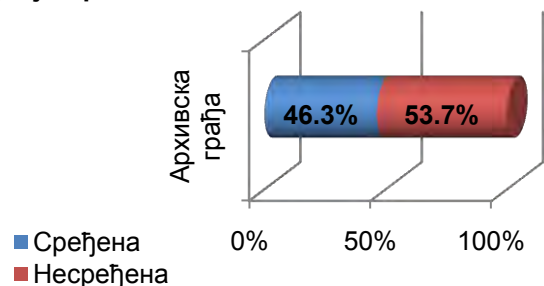
• Фонд

Архив, закључно са јулом 2009. године када су подаци прикупљени, поседује 1.620 м архивске грађе обухватајући период од 1809. до 1999. године, од чега је сређено 750 дужних метара.

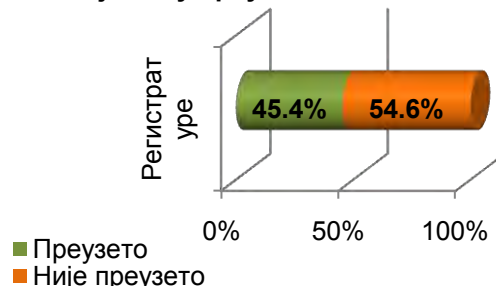
Од 705 евидентираних регистратура, код 320 је извршено преузимање.

Архив располаже са 465 фондова и збирки, од којих је 330 сређено.

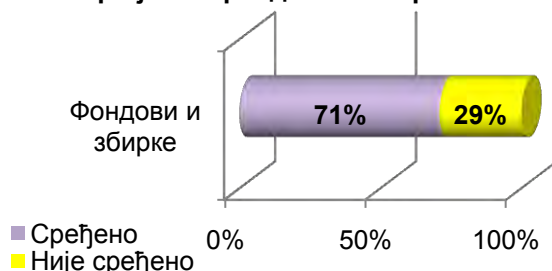
Приказ 22: Однос сређене и несређене грађе Архива

Приказ 23: Однос преузетих и регистратура које нису преузете

Приказ 24: Однос сређених и несређених фондова и збирки

До сада је у Архиву микрофилмовано 10% архивске грађе, а дигитализација још увек није започета.

Програми и корисници

У 2008. години кроз Архив је прошло 87 истраживача, док је број истраживачких дана 192. Поред редовних активности, Архив повремено организује изложбе, трибине, књижевне вечери и научне скупове. У периоду од 2006. до 2008. године, организована је једна изложба и два научна скупа. У ходнику на спрату објекта у којем је смештен Архив, налази се стална поставка о развоју Установе у периоду од његовог оснивања па до 2002. године.

Од 70-тих година прошлог века Архив има и издавачку делатност. У посматраном периоду издато је пет публикација, а Установа издаје часопис *Шумадијски анали* и један је од првих Архива који је објавио *Водич кроз архивску грађу*. Архив Шумадије располаже и библиотеком и читаоницом.

Установа не наплаћује улазнице за своје програме.

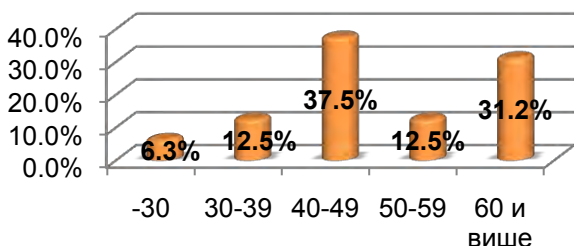
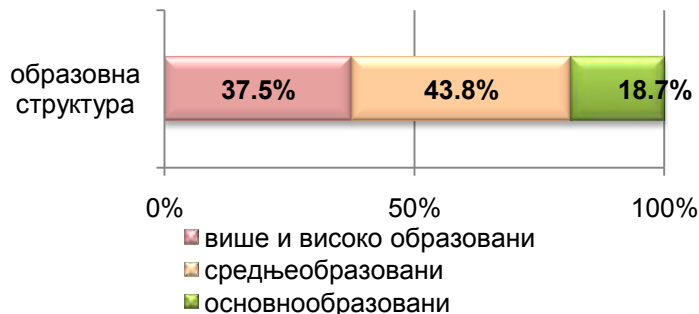
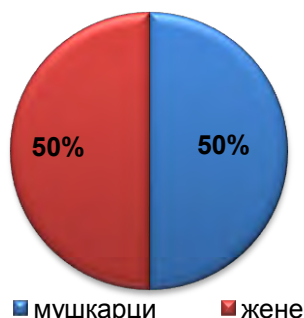
Кадрови

Архив, закључно са септембром 2009. године, има 16 запослених, од којих у основној делатности ради 10, односно 62,5%.

Када је о старосној структури реч, просек година је 50. У Архиву постоји један запослени испод 30 година и двоје између 30 и 39 година, а преовлађују кадрови у петој деценији живота.

Кад је о образовној структури реч, у Архиву преовлађује средњеобразовани кадар.

Приказ 25: Полна, старосна и образовна структура запослених у Архиву

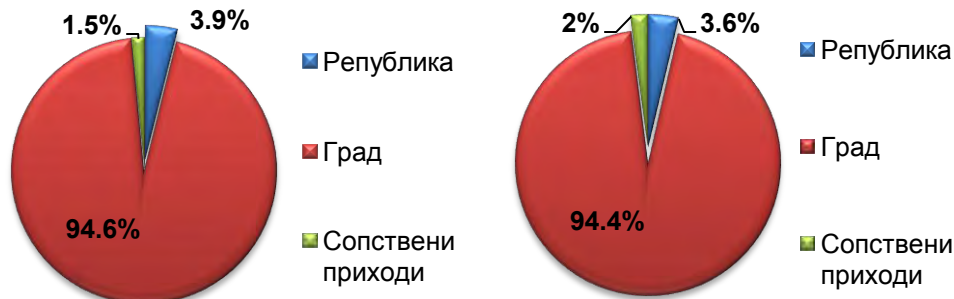

Архив не ангажује спољне сараднике, нема волонтере нити војнике на цивилном одслужењу војног рока који помажу у раду Установе.

• Буџет

Главни извор финансирања Архива је град Крагујевац, али део средстава добијају и од Републике, док су сопствени приходи у 2008. године износили око 200.000,00 динара, а 2009. око 280.000,00. Укупан буџет Архива у 2008. години износио је 163.330,71 евра (13.300.314,00 динара), док је у 2009. години умањен на 146.683,60 евра (13.778.093,00 динара).

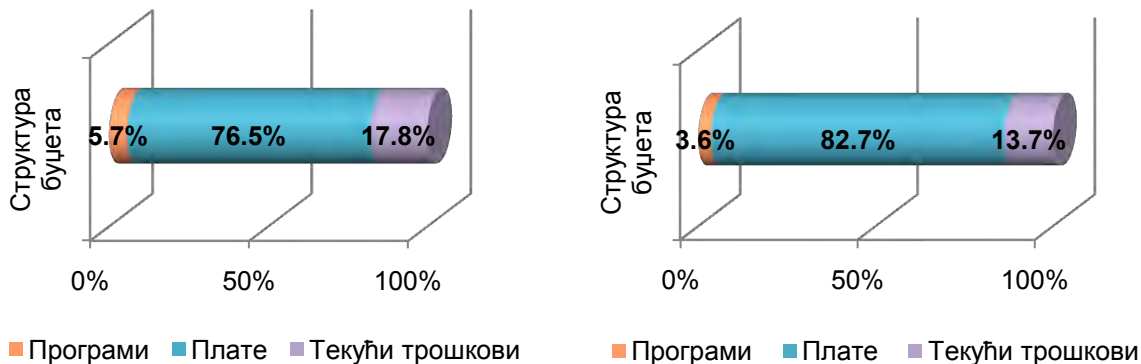
Приказ 50: Извори финансирања Архива у 2008. и 2009. години

Иако Архив својом делатношћу покрива територије још шест општина поред града Крагујевца, ниједна не партиципира у његовом финансирању.

Структура буџета укључује плате и текуће трошкове, али и средства за реализацију програма. За програме Архив је у 2008. години добио укупно 9.336,32 евра (760.274,00 динара), док су у 2009. години та средства умањена за део који Архив добија од државе тј. на суму коју издваја град Крагујевац на годишњем нивоу од 5.323,07 евра (500.000,00 динара).

Приказ 21: Структура буџета у 2008. и 2009. години

Последња инвестициона улагања реализована су у 2009. години за набавку ормара и полица за смештај грађе и у потпуности су обезбеђена од стране Града. Као приоритетне инвестиције, представници Архива наводе куповину металних полица за смештај архивске грађе и реконструкцију мокрих чворова.

Табела 7: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Набавка ормара за карте и мапе	Град Крагујевац	2009.	3.361,71	315.768,00
Набавка металних полица	Град Крагујевац	2009.	3.218,84	302.348,00

• Техничка опремљеност

Архив поседује девет рачунара који су умрежени и имају приступ интернету..

• Проблеми

У упитнику нису наведени проблеми.

Завод за заштиту споменика културе Крагујевац

Завод за заштиту споменика културе Крагујевац основан је 1966. године. Бави се заштитом непокретних културних добара: споменика културе, просторних културно-историјских целина, археолошких налазишта и знаменитих места на територији града Крагујевца и још 12 општина – Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача, Топола, Деспотовац, Јагодина, Параћин, Рековац, Свилајнац и Ћуприја.

- **Просторни капацитети**

Објект у којем се Завод налази уступљен је без накнаде од стране града. У њему нема простора за додатне програме, а постоји обезбеђен приступ особама са инвалидитетом.

- **Заштита добара и додатни програми**

На територији Шумадијског и Поморавског округа укупно има 159 непокретних културних добара о којима Завод води бригу. Девет добара категоризовани су као добра од изузетног значаја, а 25 од великог значаја. Добра од значаја има 125.

Табела 8: Подела и број добара према типу и значају

Завод у Крагујевцу води бригу о 159 непокретних културних добра	Категоризација добара на територији крагујевачког Завода за заштиту споменика културе		
	изузетан значај	велики значај	значај
Споменик културе	6	20	116
Просторна културно-историјска целина	1	1	2
Археолошко налазиште	-	3	6
Знаменито место	2	1	1
УКУПНО	9	25	125

Најзначајнији конзерваторско-рестаураторски радови које је крагујевачки Завод извео у 2008. и 2009. години били су:

- конзерваторско-рестаураторски радови на знаменитом месту „Шанчеви на Иванковцу“ (што је заправо наставак радова који су предузети у 2005. и 2006. години) – 2008. и 2009. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на манастиру Каленић – 2008. година
- санација и адаптација објекта „Вила Караџић“ у Аранђеловцу и опремање читавог комплекса – 2008. године
- конзерваторско-рестаураторски радови на Чехословачком гробљу у Крагујевцу – 2008. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на спомен-костурници на Скверу у Јагодини – 2008. година
- санација и конзервација спомен-комплекса у „Марићевој јарузи“ у Орашцу код Аранђеловца – 2008. и 2009. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на сокли и тротоару цркве у манастиру Раваница – 2009. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на крову „Петрове куће“ на Опленцу – 2009. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на Карађорђевој касарни у Тополи – 2009. година
- конзерваторско-рестаураторски радови на Карађорђевом конаку у Тополи – 2009. година
- археолошка истраживања локалитета Градиште у Вишевцу код Раче

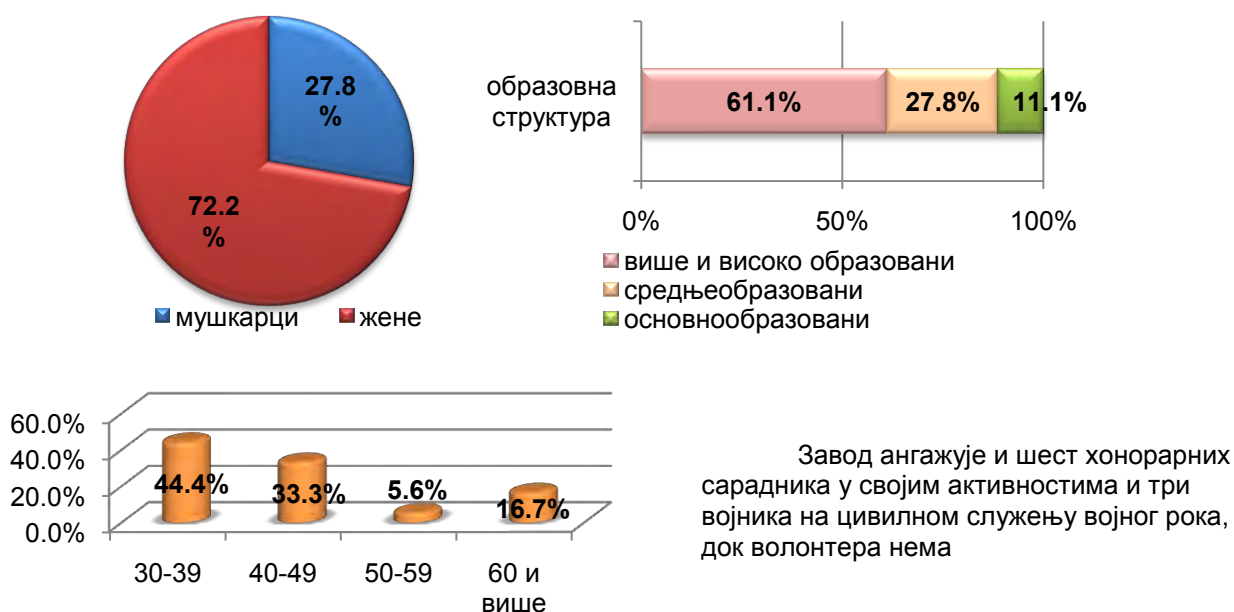
- археолошка ископавања средњовековног града Жупањевац код Рековца и сређивање терена око града – 2009. година

Завод се бави и издаваштвом, те је у периоду од 2006. до 2009. године издао две публикације, Иако нема простор за јавне програме, Завод је у 2009. години организовао једну изложбу у простору Библиотеке.

• Кадрови

У Заводу, закључно са септембром 2009. године, ради 18 запослених. У оквиру полне структуре предњаче жене. Просек година запослених је 44. Образовна структура показује да високообразовани чине већину у укупном броју запослених. У основној делатности ради 11, односно 61,1% запослених.

Приказ 22: Полна, образовна и старосна структура запослених

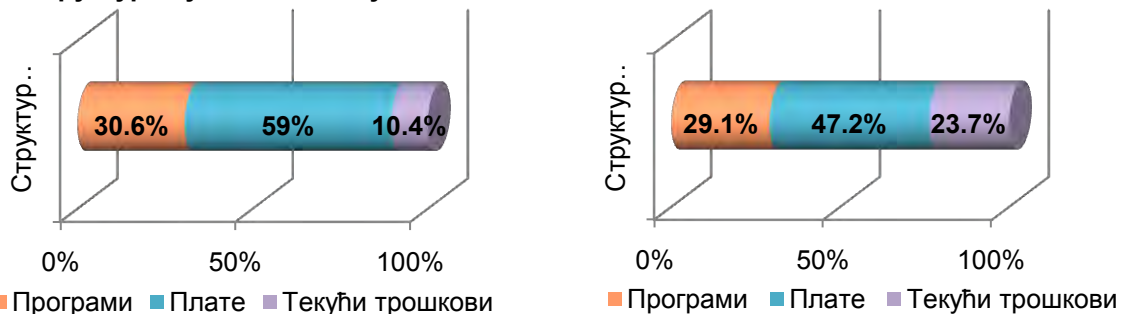
• Буџет

Завод се финансира из буџета града Крагујевца, средствима из буџета Републике и сопственим приходима. Укупан буџет установе у 2008. години износио је 342.923,91 евра (27.924.911,00 динара), од чега је 104.942,01 евра (8.545.617,00 динара) потрошено на реализацију пројеката. У буџетској 2009. години укупна средства Завода увећана су на 409.215,46 евра (38.437.895,00 динара), а на пројекте је утрошено 118.899,72 евра (11.168.334,00 динара).

Приказ 23: Извори финансирања у 2008. и 2009. години

Приказ 24: Структура буџета Завода у 2008. и 2009. години

Иако својим радом покрива територију још 12 општина укључујући и град Јагодину, Завод средства, поред Републике, добија само из буџета града Крагујевца.

Последња инвестиција била је 2005. године у виду радова на фасади које је финансирао Град.. Као приоритетна инвестициона улагања у Заводу наводе реконструкцију и доградњу гараже за смештај два заводска возила.

• Проблеми

У Заводу наводе као своје основне проблеме недостатак паркинг простора. Када је о техничкој опремљености реч ситуација је задовољавајућа. У финансијском делу истиче се потреба за партиципацијом других општина на пословима заштите непокретних добара на простору који покрива крагујевачки Завод. Кадровска структура је стручно неадекватна, те се истиче потреба за архитектом, историчаром, информатичарем, економским техничарем, пословним секретаром и особом за односе са јавношћу.

Центар за неговање традиционалне културе „Абрашевић“

Установа је 2006. године основана одлуком Скупштине града Крагујевца. Налази се у згради изграђеној у периоду између два светска рата.

• Просторни капацитети

Објекат који Установа користи површине је 800 м² и у њему постоје две сале за јавне програме и наступе.

• Програми и публика

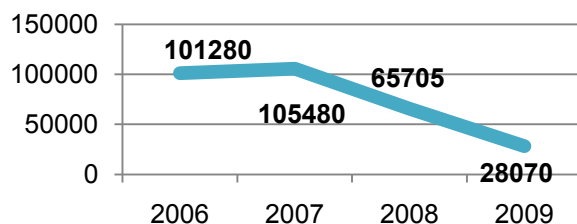
У оквиру Установе постоје три секције: културно-уметничко друштво, аматерско позориште и оркестар. Центар организује и трибине, предавања и књижевне вечери, а бави се и издавачком делатношћу. Све секције углавном више наступају ван него у установи.

Табела 9: Приказ наступа секција Центра за неговање традиционалне културе *Абрашевић*

	У установи				Ван установе			
	Наступи		Посећеност		Наступи		Посећеност	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
КУД	1	1	150	200	43	16	61 600	25 170
Аматерско позориште	3	5	300	500	5	2	2 900	200
Оркестар	1	18	45	200	18	18	62 000	25 770

Када је о посећености реч приметан је пад публике од оснивања до краја 2009. године.

Приказ 25: Тенденција кретања публике на наступима Установе у периоду од 2006. до 2009. године

Када је о издавачкој делатности Установе реч, издата је једна публикација у 2009. години. Такође, одржано је четири програма из области трибина, предавања, књижевних вечери, којима је укупно присуствовало 600 посетилаца. Улазнице за програме се не наплаћују.

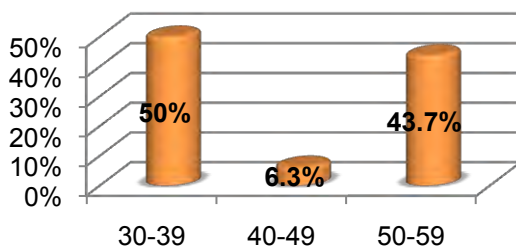
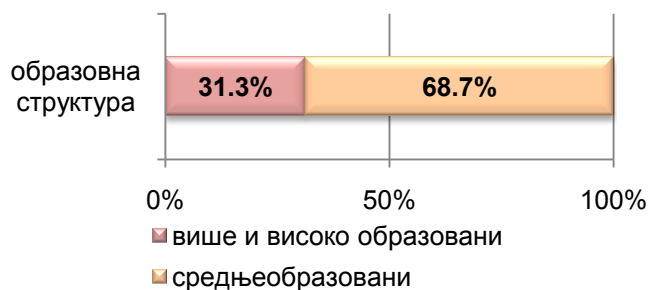
Центар је организатор два фестивала: међународног фестивала фолклора *Лето у Шумадији* и фестивала оркестара и солиста културно-уметничких друштава Србије *Свирај свирче*.

Установа не ради истраживања потреба публике.

• Кадрови

У Центру ради 16 стално запослених и двоје запослених на одређено време. Просек година запослених је 43, а предњаче запослени између 30 и 39 година. Образовна структура показује да запослени са средњом стручном спремом чине већину у укупном броју запослених. У основној делатности ради половина запослених.

Приказ 26: Полна, образовна и старосна структура запослених

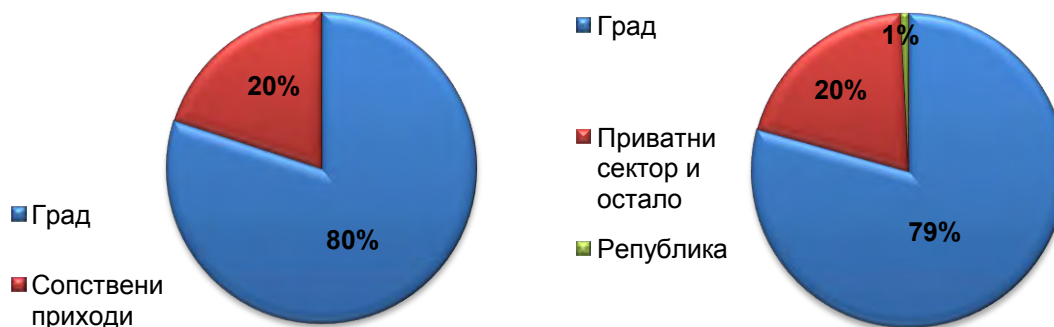

Центру у раду помаже и 21 хонорарни сарадник, док војника на цивилном служењу војног рока и волонтера нема, а и не постоји потреба за таквим видом сарадње.

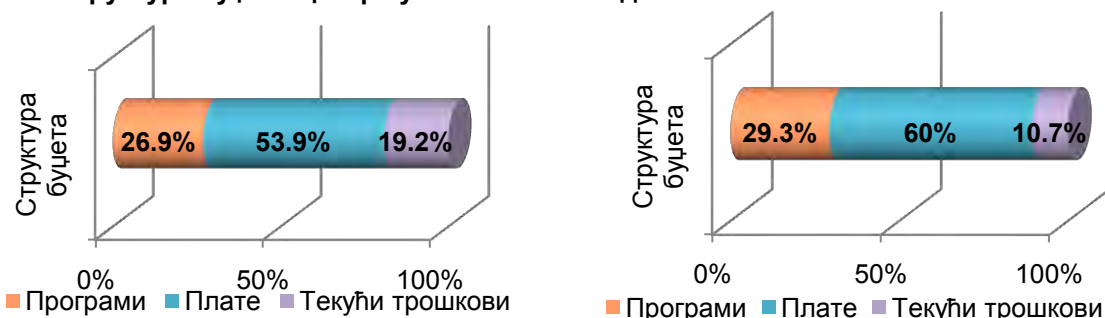
• Буџет

Укупан буџет Установе у 2008. години износио је 230.165,89 евра (18.742.823,00 динара), а 62.031,70 евра (5.051.353,00 динара) утрошено је на програме. У 2009. години буџет је умањен на 187.197,91 евра (17.583.631,00 динара), па су и средства за програме следила исти тренд и износила 54.795,56 евра (5.146.985,00 динара). Центар се готово искључиво финансира од стране града и сопственим приходима.

Приказ 27: Извори финансирања Центра у 2008. и 2009. години

Приказ 28: Структура буџета Центра у 2008. и 2009. години

Последње улагање била је адаптација Центра. Инвестицију је обезбедио град Крагујевац, а адаптација је урађена 2007. године.

Табела 10: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Адаптација простора	Град Крагујевац	2009.	12.506,22	1.000.000,00

У Установи се истиче да је стање свих просторија лоше и да су једино подови у задовољавајућем стању. Стога су, према речима представника Установе, приоритетна инвестициона улагања израда пројекта доградње, те хидроизолација и реконструкција кишне канализације, али и набавка транспортног возила за гостовања.

- **Техничка опремљеност**

Центар располаже са 12 компјутера који су умрежени и имају приступ кабловском интернету. Када је о опреми за програме реч, Установа има 12 рефлектора из 2008. године и четири звучника.

- **Проблеми**

Установа не располаже адекватним простором за све секције. Такође, проблем је и недостатак опреме попут транспортног возила, расвете, озвучења, покретне бине, камера и компјутерске опреме. Када је о кадровској структури реч, наводи се недостатак образованог кадра у програмским активностима, и високообразованог кадра за истраживања у области традиционалне културе. Нека од наведених места постоје у систематизацији, али нису реализована, а и саму систематизацију потребно је изменити и допунити у складу са потребама Центра. У финансијском и програмском делу истиче се недостатак средстава за реализацију активности. Да би се тај услов задовољио, као и обезбедили просторни и технички услови за програме, представници центра исказују потребу за укључивањем мешовитог финансирања од стране Оснивача, Републике и донатора.

Дом омладине Крагујевац

Дом омладине Крагујевац је институција културе основана 1963. године, али је званично почела да ради крајем 60-их година прошлог века. У зграду бивше гинеколошке ординације, у којој се данас налази, усељава се почетком 70-их година XX века. Данас је Дом омладине један од просторно највећих културних центара у Србији, чему је допринело спајање са друштвеним предузећем „Шумадија филм“ током 2008/2009. године, а којом Дом омладине добија три градске сале за извођење различитих програма.

Мисија Дома омладине Крагујевац је развој и популаризација урбане културе младих како код стваралаца, тако и код публике у региону Шумадије. По свом програмском садржају, Дом омладине Крагујевац је поливалентни културни центар који је од свог оснивања био усмерен ка музичко-сценској и ликовно-примењеној уметности, а данас планирају и оживљавање биоскопа у Крагујевцу.

• Просторни капацитети

Објекат који је Установи од стране града уступљен без накнаде, површине је 392 м². У оквиру простора за изложбе од 40 м². Дом омладине располаже са 60 места за седење и 100 места за стајање. Мала сцена, такође површине 40 м², има исто као и изложбени простор 60 места за седење. У башти Дома омладине, површине 200 м², налази се сцена на отвореном.

У 2008. години Дому омладине припојене су дворане *Шумадија филма*: сала *Шумадија* са 1.180 места, сала *Пионир* са 350 места за седење и сала *Радничког дома* капацитета 700 места.

• Програми и публика

Дом омладине од својих почетака негује неколико активности: позоришну радионицу за децу основану 1984. године, драмски студио за младе основан 1988. године, филмску радионицу основану 2002. године, музичку радионицу у којој уче и вежбају млади музичари популарне сцене, радионицу акварела, радионицу карикатуре.

Табела 11: Приказ броја и посећености сталних програма Дома омладине у последње две године

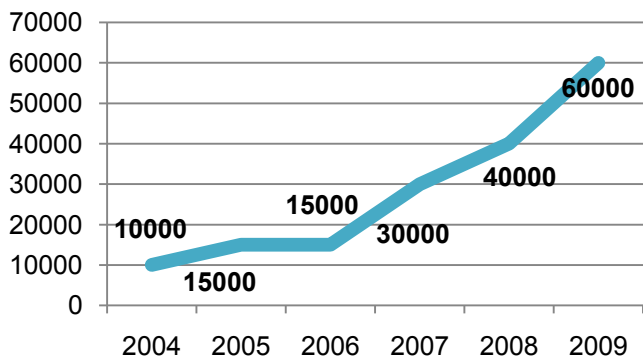
	У установи				Ван установе			
	Наступи		Посећеност		Наступи		Посећеност	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Изложбена галерија	5	5	500	1000	-	-	-	-
Аматерско позориште	100	20	1000	600	20	5	800	200
Биоскопске пројекције	-	10 премијера 20 пројекција	-	500	-	-	-	-

Дом омладине је одувек био посвећен развоју урбане музичке културе, те су тако и неке популарне музичке групе одатле потекле, као што је група *Смак*.

Установа није организатор ниједне манифестације, али је суорганизатор *Цез фестивала* и надругим фестивалима, а често технички помаже градске манифестације јер има потребну опрему која је у добром стању.

У Дому постоји музички студио у којем младе музичке групе вежбају, а башта и клуб Дома омладине су често места концерата које посећују млади.

Приказ 29: Тенденција кретања публике у периоду од 2004. до 2009. године

Када је о посећености реч приметан је готово константан раст публике у последњих 6 година. Просечна цена улазнице за програме Дома омладине је 300 динара, а попуст имају особе са инвалидитетом.

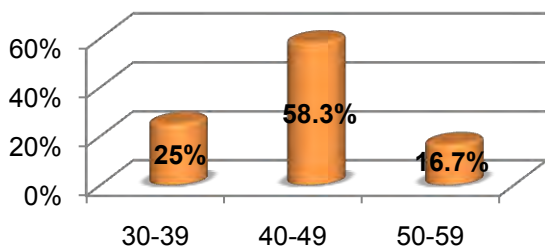
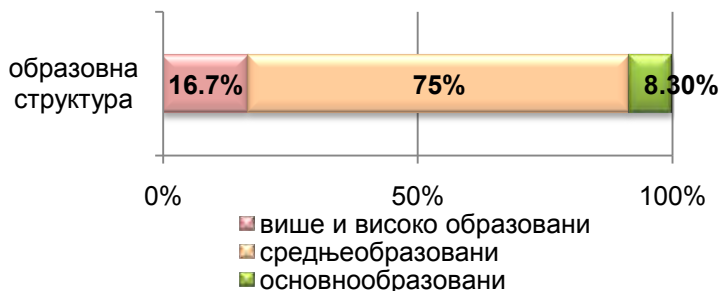
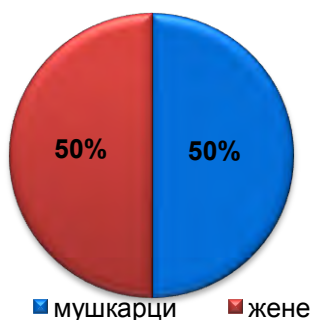
У оквиру Дома омладине организују се школа језика, радионица акварела и карикатуре поводом којих се организују и изложбе.

Дом омладине ради и истраживања потреба публике, и последњи пут је такво испитивање реализовано прошле, 2009. године.

• Кадрови

У Дому омладине ради 12 стално запослених. Просек година запослених је 44, а предњаче запослени између 40 и 49 година. Полна структура показује изједначеност мушкараца и жена. У образовној структури предњаче запослени за средњом стручном спремом, а у основној делатности ради 16,7% запослених.

Приказ 30: Полна, образовна и старосна структура запослених

У рад Установе укључена су и четири хонорарна сарадника, док за војницима на цивилном служењу војног рока и волонтера, према речима представника Дома омладине, не постоји потреба.

Када је *Шумадија филм* припојен Дому омладине, његова кадровска структура допуњена је са 33 радника тог предузећа. Међутим, они не учествују у раду Дома омладине.

• Буџет⁴

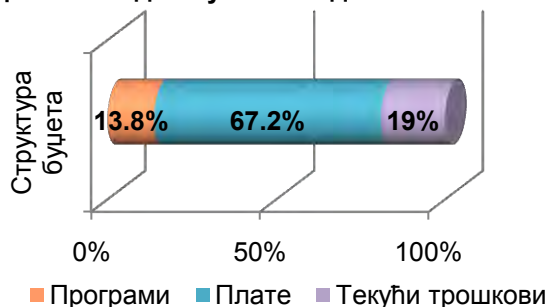
Подаци који се односе на износ и структуру буџета нису достављени истраживачком тиму Завода. Укупан буџет Установе у 2009. години износио је 365.298,38 евра (34.312.733,00 динара), а 50.443,93 евра (4.738.234,00 динара) утрошено је на програме. Дом омладине се финансира од стране града и сопственим приходима.

⁴ Дом омладине Заводу није доставио податке о величини и структури буџета за 2008. годину

Приказ 31: Извори финансирања Дома омладине у 2008. и 2009. години

Приказ 32: Структура буџета Дома омладине у 2009. години

И док се последње инвестиције не наводе, у Дому омладине истичу да је стање дворане Шумадија најлошије, те да је њена реконструкција приоритет за улагање.

- **Техничка опремљеност**

Установа располаже са пет компјутера који нису умрежени, а имају приступ интернету. Када је о опреми за програме реч, Установа има 24 рефлектора из 2001. године и 12 звучника.

- **Проблеми**

Установа не истиче проблем са простором. У техничком делу, потребна је нова опрема коју би према мишљењу представника Дома омладине требало да финансира Град. Када је о кадровској структури реч, наводи се недостатак високообразованог кадра. У финансијском и програмском делу истиче се недостатак средстава за реализацију свих планираних активности.

Књажевско-српски театар

Позориште у Крагујевцу, које је 15. фебруара 2010. године обележило 175 година постојања, најстарија је установа тог типа у Србији.

Захваљујући чињеници да је у време када је Србији Хатишерифом дозвољено оснивање културно-просветних установа Крагујевац био престоница земље, у њему, по први пут у Србији, настаје низ установа, међу којима и прво позориште.

На позив Кнеза Милоша 1834. године Јоаким Вујић, познат по позоришном искуству и ранијој сарадњи са крагујевачком школском позоришном групом која је 10 година уназад са ђацима правила представе, долази у Крагујевац са циљем да организује рад *Театра*. Позориште је, међутим, радило само једну сезону. Позориште је обновљено

неколико година касније, 1840. године, али са пресељењем престонице у Београд 1841. године, сели се и крагујевачки *Театар*.

Од средине XIX века позоришни живот у Крагујевцу одржава се око *Добровољачког позоришног друштва* које је у Позоришном дому приређивало представе. Друштво остаје активно све до 80-их година, када његове активности јењавају, а све учесталија постају гостовања путујућих позоришних трупа. Затим се 90-их година у Крагујевцу оснива Добровољно професионално позоришно друштво под именом *Слога* које је за три године свог постојања на сценама у хотелу *Таково* и својој летњој ацени извело 240 представа. Почетком XX века основано је *Радничко позориште* чији су глумци били активни и током Првог светског рата. Наиме, крагујевачке позоришне трупе су представама са патриотским садржајем на импровизованим бинама, подизали борбени морал српским војницима. Након рата, 1918. године, у Крагујевцу је основано позориште *Гундулић*, које се након једне сезоне сели у Београд. По угледу на *Академско позориште* у Београду, 1924. године оснива се *Академско позориште* у Крагујевцу. Међутим, и оно се брзо гаси па се сценски живот наставља кроз школске организације.

На иницијативу Бранислава Нушића, 1935. године основано је *Народно позориште града*, прво професионално позориште од како је позориште под управом Јоакима Вујића престало са радом. То позориште се, након само једне сезоне, због материјалних тешкоћа, сели у Нови Сад, али наставља да својим радом покрива територију Крагујевца све до Другог светског рата.

У време окупације у Крагујевцу је од 1942. до 1944. године под надзором Одсека за пропаганду Начелства округа крагујевачког радило позориште чији се репертоар састојао од комада са тематиком из народног живота. Одлуком Културно-просветне секције Народноослободилачког одбора, *Позориште народног ослобођења* своју прву представу приређује децембра 1944. године. Од тада па све до данас, крагујевачко позориште није престајало са радом. Од 1965. године носило је назив *Позориште Јоакима Вујића* да би 1970. године име променило у *Театар Јоакима Вујића*. Фебруара 2007. године најстаријем српском позоришту враћен је првобитни назив – *Књажевско-српски театар*.

• Просторни капацитети

Књажевско-српски театар своје активности организује у објекту површине 1.880 м², на три сцене. Сцена *Јоаким Вујић* заузима простор од 126 м², поседује пропалиште и оркестарску рупу. Број места у гледалишту је 263. Сцена *Мија Алексић*, површине 70 м², може да прими 100 гледалаца. Сцена *Љуба Тадић* има 50 м², а број места у гледалишту је 70.

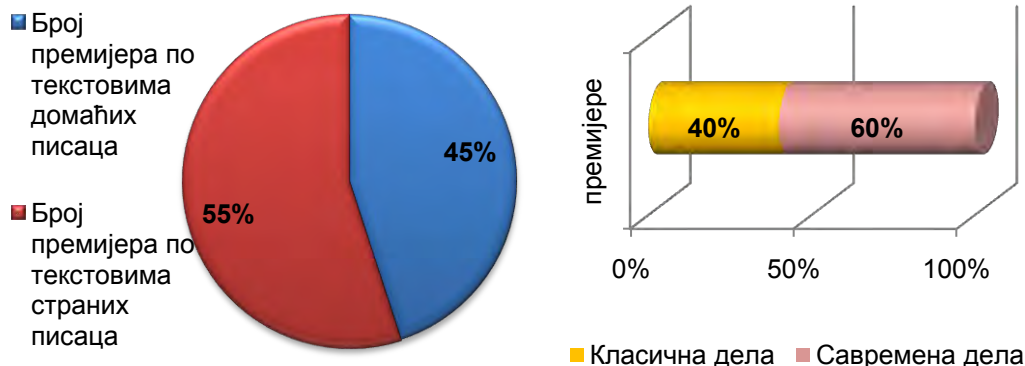
Позориште поседује и галеријски простор у холу објекта.

Објекат има обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

• Програми и публика

У периоду од 2005. до 2009. године позориште је имало 20 премијера, од чега је девет према делима домаћих писаца, а 11 према делима страних писаца. Позориште је више окренуто савременим него класичним садржајима – 12 од 20 премијера је рађено према савременим делима.

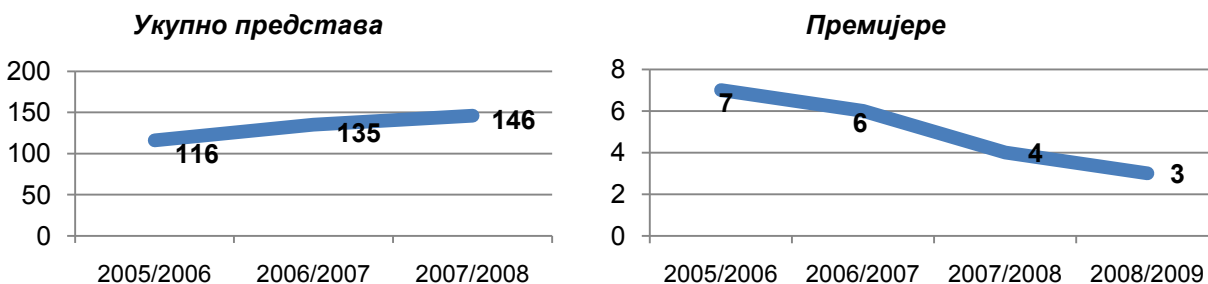
Приказ 33: Структура премијера у периоду од 2006. до 2009. године тј. удео према врсти дела које се обрађује

Укупан број изведених представа од сезоне 2005/2006 закључно са сезоном 2007/2008 је 397⁵.

⁵ Податке о броју изведених представа у сезони 2008/2009 Завод није добио.

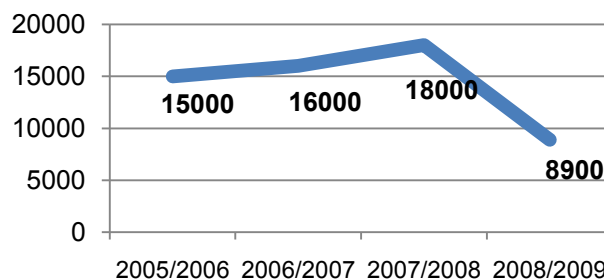
Приказ 34: Тенденција раста броја изведених представа (премијере и репризе) и премијера у последње четири сезоне

Приказ 35: Број гостовања и гостујућих представа током четири сезоне

Приказ 36: Број гледалаца у периоду од 2005. до 2009. године

У последње четири сезоне позориште је имало 66 гостовања, а угостило је 157 представа из других позоришта.

Укупан број публике у последње четири сезоне у згради позоришта је 57.890, што значи да је просек по сезони око 14.500 љубитеља музичко-сценске делатности.

Поред позоришних представа Књажевско-српски театар, од 2005. године организује изложбе слика, костима, фотографија, позоришних плаката, маски. Закључно са 2009. годином уприличено је 20 изложби. Позориште се од 2005. године бави и издаваштвом. Наиме, те године Позориште покрене часопис тј. крагујевачку позоришну ревију *Јоаким*, започиње издавање монографија свих добитника *Статуете Јоаким Вујић*. У оквиру едиције *Премијера*, 2009. године објављује и своју прву књигу.

Када је о фестивалима реч, 1965. године Позориште је покренуло *Сусрете професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“* који су се сваке године одржавали у другом граду све до 2003. Тада Књажевско-српски театар постаје стални домаћин *ЈоакимФеста* као фестивала најбољих позоришних представа по делима домаћих аутора. *ЈоакимФест* одржава се сваке године од 7. до 15. маја. У оквиру фестивала сваког 15. фебруара додељују се две награде. *Статуета Јоаким Вујић* додељује се истакнутим писцима, глумцима, редитељима, сценографима и композиторима за изузетан допринос развоју позоришне уметности у Србији. *Прстен са ликом Јоакима Вујића* додељује се еминентним позоришним делатницима за допринос развоју театра и његовој афирмацији у земљи и свету. Од 2006. године Позориште установљава и *ЈоакимИнтерФест*, фестивал малих сцена интернационалног карактера који се сваке године одржава у периоду од 7. до 15. октобра.

Представе Позоришта са попустом доступне су особама са инвалидитетом, ђацима, студентима и пензионерима. Билетарница Позоришта ради двократно сваког дана од 10 до 12 часова и 18 до 20.30 часова. Недељно се у Позоришту изведу три представе. Представе су се до 2007. године изводиле на две сцене, а од када је у функцију стављена сцена *Мија Алексић*, одигравају се на све три сцене.

• Кадрови

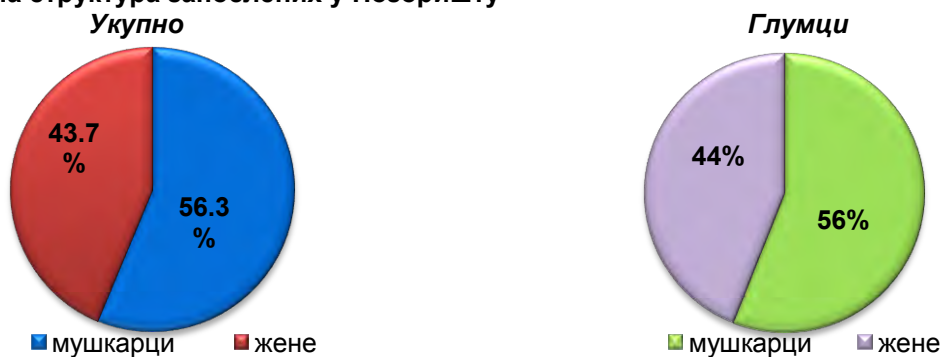
У Књажевско-српском театру ради 71 стално запослено лице. Тај број чини 25 глумаца, седам уметничких сарадника међу којима је и један редитељ, 19 запослених у техничком сектору и 20 административних радника. У основној делатности ради 71,8% запослених (рачунајући и технички сектор).

Приказ 37: Структура запослених према занимању у Позоришту

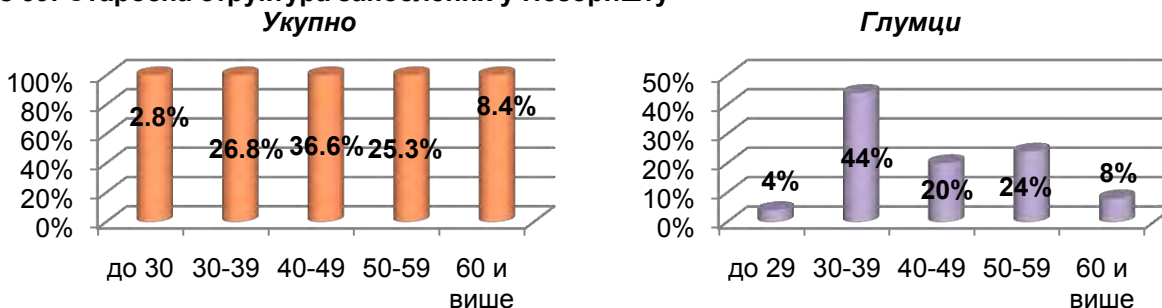
Полна структура указује да у Позоришту ради више мушкараца него жена. И у глумачком ансамблу бројнији су мушкарци.

Приказ 38: Полна структура запослених у Позоришту

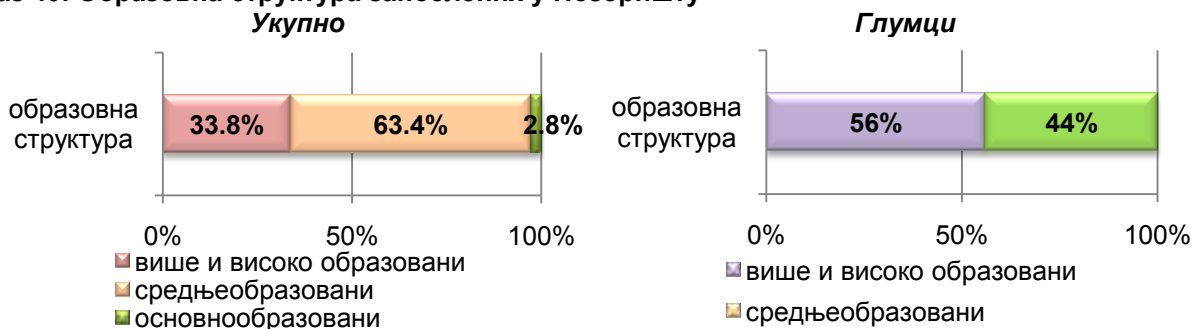
Када је старосна структура у питању, преовлађују запослени старости између 40 и 49 година. Просек година свих запослених је 45, а само глумаца 43 године.

Приказ 39: Старосна структура запослених у Позоришту

Укупна образовна структура показује доминантност средњеобразованог кадра. Када је о глумачком ансамблу реч, преовлађују школовани глумци.

Приказ 40: Образовна структура запослених у Позоришту

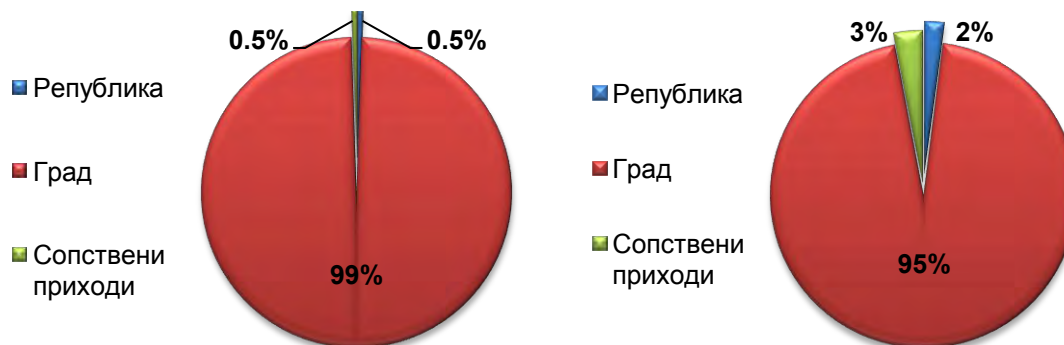

Позориште не ангажује хонорарне сараднике, нити му у раду помажу волонтери и војници на цивилном одслужењу војног рока.

- **Буџет**

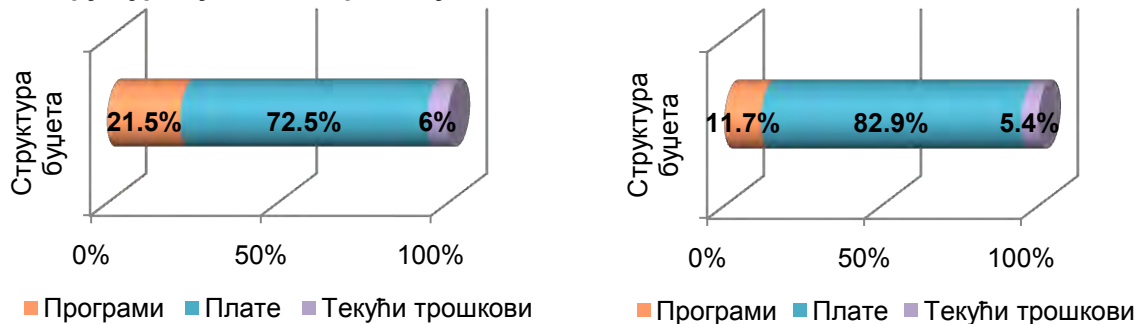
Буџет Позоришта обезбеђује се највећим делом из градске касе Крагујевца. Мали део долази од Републике и сопствених прихода.

Приказ 41: Извори финансирања Позоришта у 2008. и 2009. години

Укупан буџет Установе у 2008. години износио је 914.876,00 евра (74.500.000,00 динара) од чега је 196.483,44 евра (16.000.000,00 динара) утрошено на програме. Износ буџета у 2009. години је опао до суме од 723.823,08 евра (67.989.209,00 динара), те је тако умањен и део средстава намењен програмима на 84.651.13 евра (7.951.340,00 динара).

Приказ 42: Структура буџета Позоришта у 2008. и 2009. години

Табела 12: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Санирање фасаде	Град Крагујевац	2008.	17.192,30	1.400.000,00
Обнављање опреме	Град Крагујевац	2009.	2.618,95	246.000,00

Као приоритетну инвестицију у Позоришту наводе завршетак климатизације.

- **Техничка опремљеност**

Установа располаже са шест компјутера који нису умрежени, али имају приступ интернету.

- **Проблеми**

Установа, када се говори о простору, истиче проблем недовољног броја седишта и мале сцене, те потребу за изградњом нове зграде позоришта. Када је о техничкој опремљености и кадровској структури реч, представници Установе не наводе проблеме. У финансијском и програмском делу истиче се недостатак средстава за реализацију свих планираних програма и истиче потреба за већим укључивањем Републике и мешовитим финансирањем.

Позориште за децу Крагујевац

Позориште за децу у Крагујевцу је најмлађе позориште тог типа у Србији. Основано је 2003. године, и од тада има своју продукцију, велики број изведених представа, а учесник је и бројних фестивала у земљи и свету.

• Просторни капацитети

Позориште адаптирану салу Дома синдиката користи без накнаде. Сцена је површине 64 м² а гледалиште броји 303 места за публику.

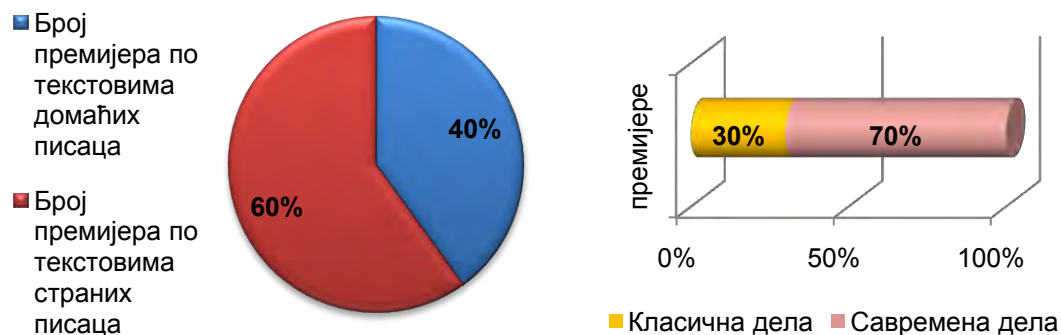
Установа нема обезбеђен прилаз за особе са инвалидитетом.

• Програми и публика

Од оснивања до краја 2009. године Позориште је реализовало 15 представа за

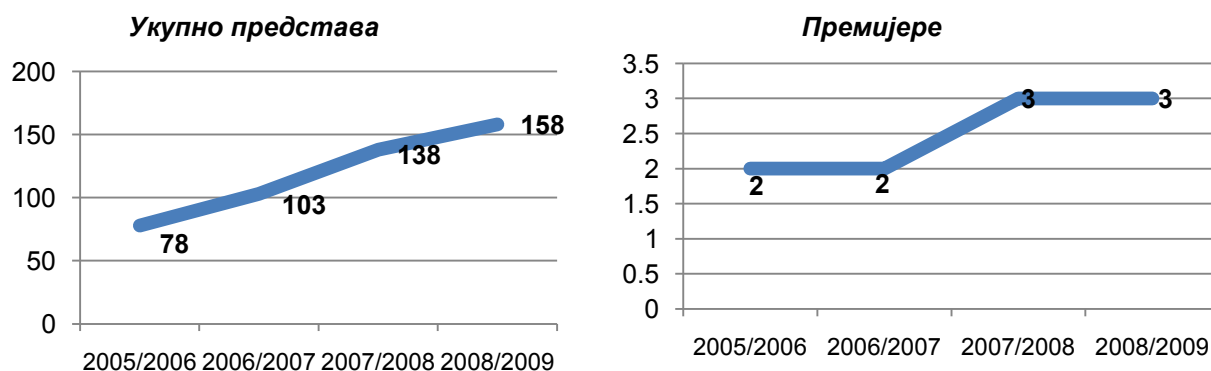
децу – 11 луткарских и четири драмске. У периоду од 2005. до 2009. године урађено је 10 премијера, од чега је четири према делима домаћих писаца, а шест према делима страних писаца. Позориште у већој мери реализује савремене него класичне садржаје – седам од 10 премијера је рађено према савременим делима.

Приказ 43: Структура премијера у периоду од 2006. до 2008. године тј. удео према врсти дела које се обрађује

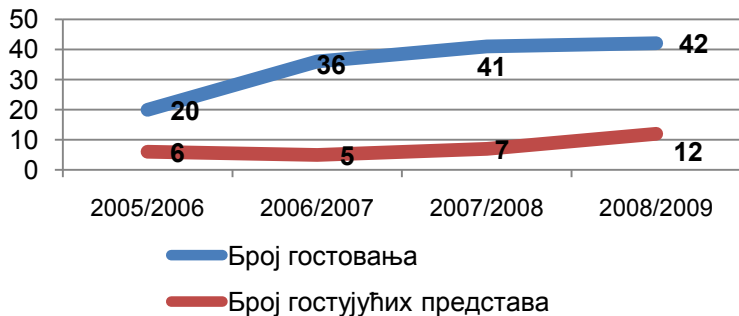

Укупан број изведених представа од сезоне 2005/2006 закључно са сезоном 2008/2009 је 477.

Приказ 44: Тенденција раста укупног броја изведених представа (реприза и премијера) и само премијера од 2005. до 2009. године

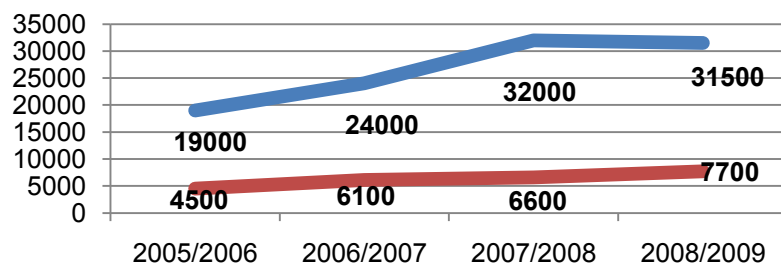
Приказ 45: Број гостовања и гостујућих представа у последње четири сезоне

У последње четири сезоне Позориште је имало 30 гостовања, док је 139 представа гостовало у крагујевачком децем позоришту.

Приказ 46: Број гледалаца Позоришта у последње четири сезоне

Укупан број публике у последње четири сезоне у згради позоришта је 106.500, што значи да је просек по сезони 26.625 љубитеља позоришне уметности за децу. Број гледалаца на гостовањима у истом периоду је 14.900, у просеку 3.725 припадника публике по сезони.

Позориште за децу

Крагујевац је организатор Међународног луткарског фестивала

Златна искра који је први пут уприличен 1994. године. Међутим, већ након другог одржавања 1995. године уследила је пауза све до 2001. године, од када се одржава сваке године. До 2004. године фестивал је организовала Културно-просветна заједница у Крагујевцу, а последњих шест година фестивал је организовала Културно-просветна заједница у Крагујевцу, а последњих шест година фестивал се одржава у мају месецу у трајању од пет до седам дана. На фестивалу учествују, поред луткарских позоришта из Србије, и позоришта лутака из Румуније, Бугарске, Чешке, Словачке, Мађарске, Кине, Босне и Херцеговине, Македоније, Пољске, Русије, Украјине, Хрватске, Црне Горе, и Словеније. Фестивал жирира међународни трочлани или петочлани жири, а главна награда је *Гран при плакета Златна искра* за најбољу представу.

Поред тога што организује фестивал, позориште за децу је учесник и добитник награда на бројним фестивалима у Србији и свету.

Представе се у Позоришту одигравају сваке среде од 18 часова, и суботе од 12 часова.

Позориште одобрава попусте организованим доласцима. Позориште не ради истраживања публике.

• Кадрови

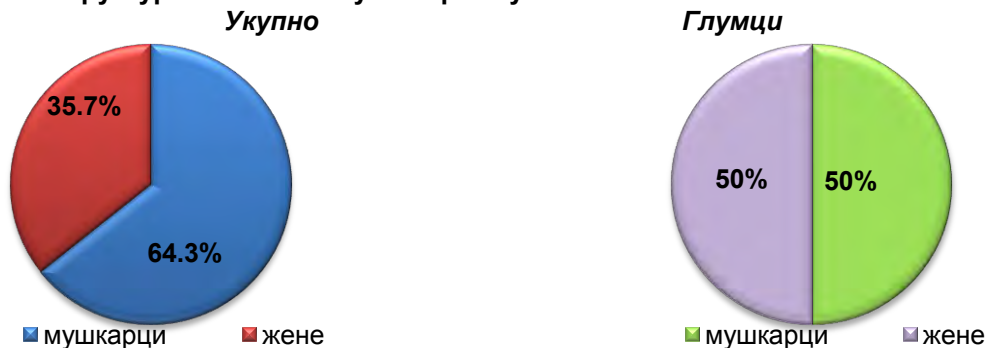
У Позоришту ради укупно 14 запослених, од чега је шесторо глумаца, петоро запослених у техничком сектору и троје припадају административном и помоћном особљу. Дакле, у основној делатности ради 78,6% запослених.

Приказ 47: Структура запослених према занимању у Позоришту

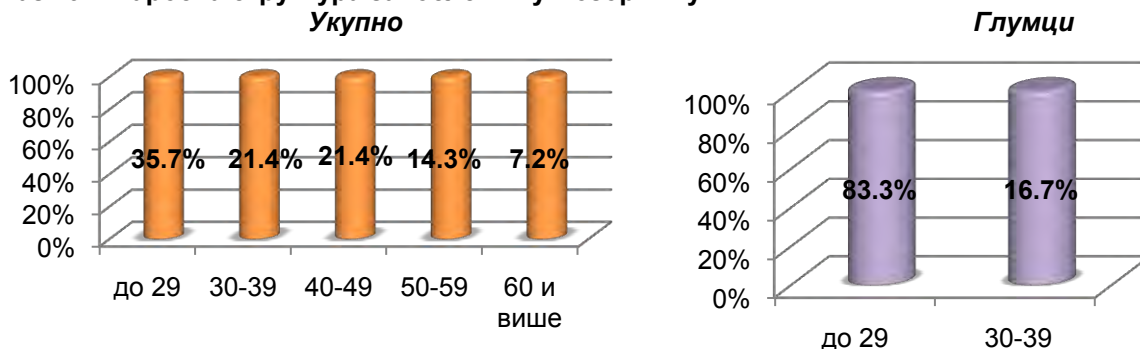
Полна структура указује да у Позоришту ради више мушкараца него жена. Глумачки ансамбл је према полу потпуно уједначен.

Приказ 48: Полна структура запослених у Позоришту

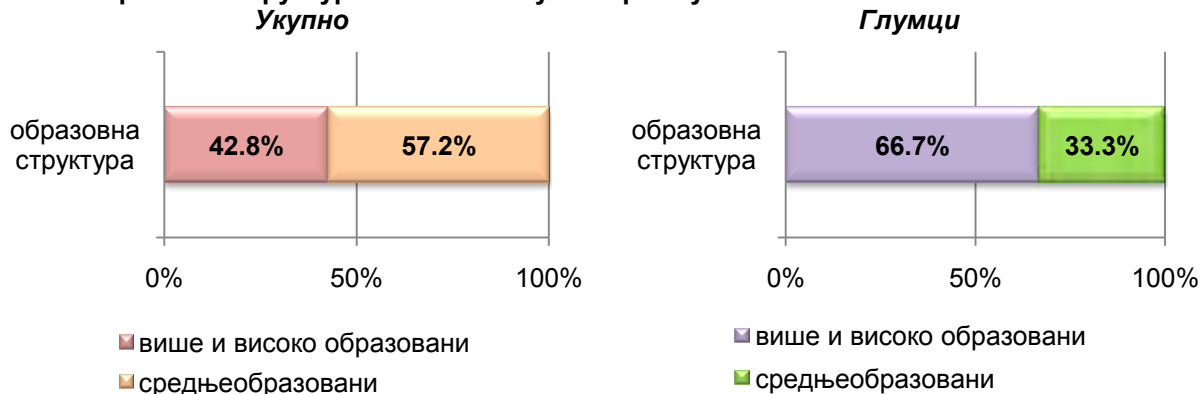
У старосној структури преовлађују запослени до 29 година. Просек година свих запослених је 39, а само глумца 28 године.

Приказ 49: Старосна структура запослених у Позоришту

Према степену образовања доминира високо образовани кадар. И када су глумци у питању, ситуација је иста. Позориште нема запослене са завршеном само основном школом.

Приказ 50: Образовна структура запослених у Позоришту

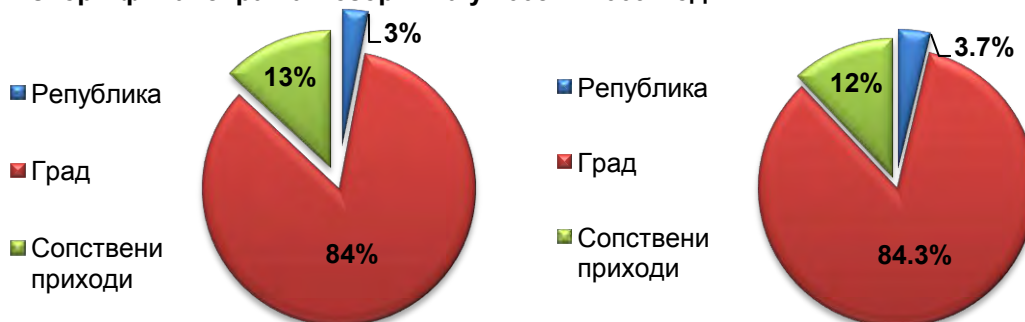

Позориште не ангажује хонорарне сараднике, нити му у раду помажу волонтери и војници на цивилном одслужењу војног рока.

- Буџет**

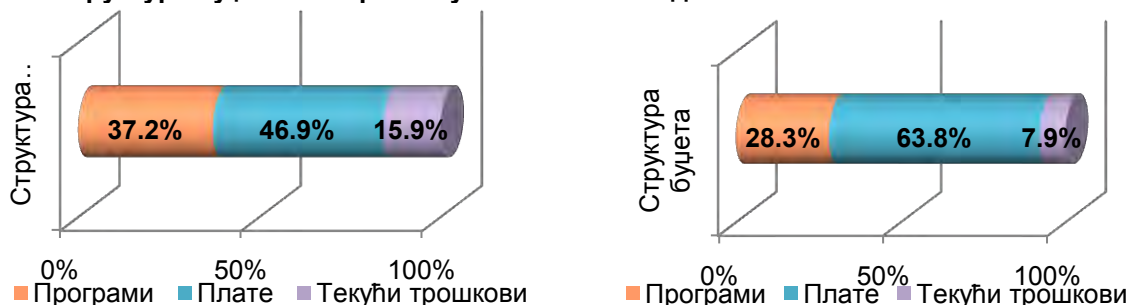
Позориште се највећим делом финансира из буџета града, затим сопственим приходима, а део добија и од Министарства културе.

Приказ 51: Извори финансирања Позоришта у 2008. и 2009. години

Укупан буџет Установе у 2008. години износио је 232.557,54 евра (18.937.579,00 динара) од чега је 86.503,07 евра (7.044.101,00 динара) утрошено на реализацију представа и фестивала. Износ буџета у 2009. години је умањен до суме од 173.504,75 евра (16.297.423,00 динара), па је удео за програме износио 49.101,85 евра (4.612.171,00 динар).

Приказ 52: Структура буџета Позоришта у 2008. и 2009. години

Када је о инвестицијама реч, последња је била 2008. године за куповину возила обезбеђена од стране Града. Приоритетне инвестиције се не наводе.

Табела 13: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Куповина комби возила	Град Крагујевац	2008.	23.322,49	1.899.192,00

• **Техничка опремљеност**

Установа располаже са три компјутера који нису умрежени, али имају приступ интернету.

• **Проблеми**

У просторном смислу, у Позоришту за децу Крагујевац истиче се лоше стање мокрог чвора, те се истиче потреба за адаптацијом. У кадровском делу потребна су четири нова радна места: правник, организатор програма, књиговођа и чистачица. Са финансирањем, програмима и техничком опремљеношћу, позориште нема проблема.

Академски камерни хор „Лицеум“⁶

Хор Лицеум налази место у презентацији установа културе јер се у потпуности финансира од стране града и своје активности великим делом реализује у складу са градским манифестацијама и потребама.

Академски камерни хор Лицеум основан је 1990. године као удружење грађана. Године 2006. хору се прикључује камерни дувачки оркестар Шлезингер, а 2008. године хор се проширује и на дечје хорско певање кроз секцију Лицеум јувенис. У оквиру Лицеума налази се и агенција за организацију концертне сезоне.

⁶ Хор Заводу није доставио податке који се односе на 2009. годину.

- **Просторни капацитети**

Хор је 1990. године добио простор у Старој скупштини који је задовољавао све услове хорског извођења. Међутим, 1997. године Хор је избачен из поменутог простора. Од тада се пробе Хора, а касније и Оркестра одржавају у салама основних школа.

- **Програми и публика**

Хор *Лицеум* је организатор *Међународног фестивала камерних хорова* који је 2009. године одржан осми пут. Хор наступа на разним градским манифестацијама али и у иностранству. Оствари годишње и до 20 наступа, а од тога два пута годишње има целовечерње концерте и једну или две турнеје у иностранству.

Од оснивања оркестар *Шлезингер* одржао је неколико целовечерњих концерата у Крагујевцу и један у Београду. *Шлезингер* је учествовао и у телевизијским и радио емисијама. Имао је уживо наступ на Радио телевизији Србије и бројне наступе на локалним медијима. Оркестар у просеку одржи два концерта годишње и углавном наступа у сали Прве крагујевачке гимназије, јер сала Позоришта није довољно акустична.

Табела 13: Број наступа у оквиру удружења Лицеум (хорови и оркестар) у периоду од 2006. до 2008. године

	Број наступа у Крагујевцу	Број наступа у Србији ван Крагујевца	Број наступа у иностранству
Сезона 2006.	6	4	4
Сезона 2007.	7	5	4
Сезона 2008.	10	8	10
Укупан број наступа према месту	23	17	18

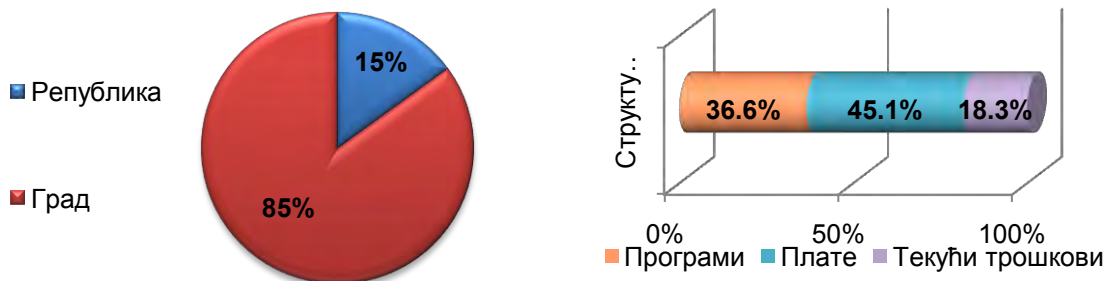
- **Чланство**

Хор *Лицеум* закључно са септембром 2009. године броји 46 чланова, оркестар *Шлезингер* 19, а дечји хор *Лицеум јувенис* 45 чланова.

- **Буџет**

Удружење *Лицеум* се финансира из буџета града, али део добија и од Републике. Укупан буџет у 2008. години износио је 50.348,88 евра (4.100.000,00 динара). Више од трећине укупног буџета одлази на програме – 18.420,32 евра (1.500.000,00 динара). *Лицеум* нема сопствене приходе јер своје наступе не наплаћује. У зараде спадају повремене хонорари, и то углавном водитељима секција.

Приказ 53: Извори финансирања и структура буџета у 2008. години

- **Проблеми**

Највећи проблем *Лицеума* и *Шлезингера* је простор како за пробе тако и за наступе. Представници истичу да би за те потребе одличне биле сала *Радничког дома* за мање концерте и сала *Пионир* за веће које би свакако морале бити и технички опремљене. У финансијском делу највећи проблем су нередовне исплате и произвољно смањивање износа од стране Града који су унапред договорени. Када је о кадровима, односно члановима реч највећи проблем је одлазак најбољих музичара и певача због лоших услова за рад и немогућности даљег напретка. Са програмима не постоји проблем, изузев што би наступи могли да буду чешћи како би се код публике развила навика слушања озбиљне музике.

Управни одбори установа културе

Подаци о структури управних одбора у крагујевачким установама културе достављени су од стране пет установа културе: Завода за заштиту споменика културе Крагујевац, Историјског архива Шумадије, Народне библиотеке *Вук Караџић*, Народног музеја и Позоришта за децу.

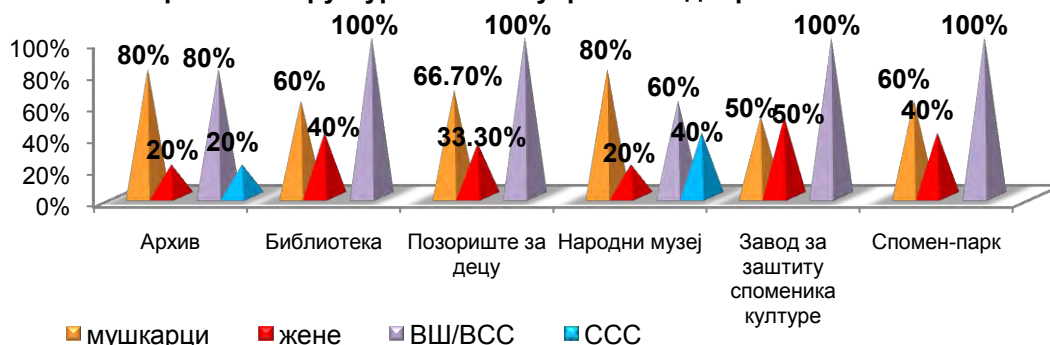
Могло би се рећи да управни одбори установа нису у потпуности стручни за област у којој су ангажовани, јер се однос стручних и нестручних лица поклапа са односом чланова који поставља град, односно установа. Тако да одборе већином чине лица која по занимању нису из културних делатности.

Табела 14: Број чланова и структура управних одбора према занимању по установама

Установа	Укупан број чланова	Број чланова постављен од стране града	Број чланова из редова запослених	Занимање чланова управних одбора по установама
Историјски архив	5	3	2	1. менаџер 2. машински инжењер 3. машински инжењер 4. правник 5. лице са завршеном гимназијом
Библиотека	5	3	2	1. професор филозофије 2. машински инжењер 3. инжењер информатике 4. професор руског језика / библиотекар 5. војна академија / библиотекар
Народни музеј	5	3	2	1. машински инжењер 2. хемијски техничар 3. кустос / документалиста 4. рачуноводствени техничар / водич 5. сликар / графичар
Завод за заштиту споменика	6	3	3	1. дипломирани економиста 2. дипломирани економиста 3. археолог 4. археолог 5. правник 6. пензионер
Позориште за децу	3	2	1	1. инжењер информатике 2. лекар 3. глумац
Спомен-парк Крагујевачки октобар	5	3	2	1. генерал у пензији 2. дипломирани економиста 3. машински инжењер 4. кустос педагог 5. дипломирани економиста

Чланови одбора су у великом броју више и високо образована лица – 86,2% свих чланова је факултетски образовано. У оквиру полне структуре предњаче мушкарци чији удео износи 65,5%.

Приказ 54: Полна и образовна структура чланова управних одбора

У Крагујевцу чланство у управним одборима није плаћена функција. Према подацима који обухватају период 2008 – октобар 2009. године, одбори се састају најмање три, а највише седам пута у току године.

Табела 14: Број састанака управних одбора у установама културе

Установа	Састанци управних одбора	
	2008	јануар – октобар 2009
Историјски архив	3	4
Библиотека	3 (од јула до краја 2008)	3
Народни музеј	4	3
Завод за заштиту споменика	3	5
Позориште за децу	7	5
Спомен парк Крагујевачки октобар	2	4

Ставови запослених у установама културе

Упитник за запослене у Крагујевцу попунило је 84 запослених из седам градских установа културе. Упитнике нису доставили једино запослени из Дома омладине, Књажевско-српског театра и Градског хора „Лицеум“. Узорак чини 29,5% свих запослених. У узорку предњаче особе женског пола, и испитаници у четвртој деценији живота.

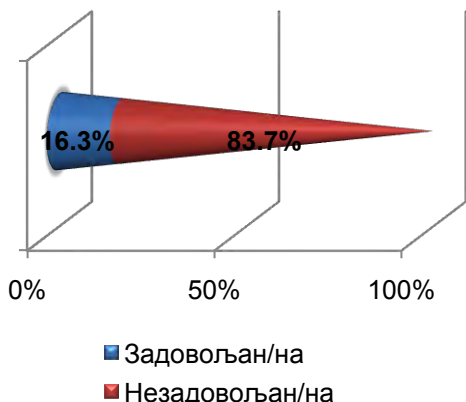
Приказ 55: Структура узорка

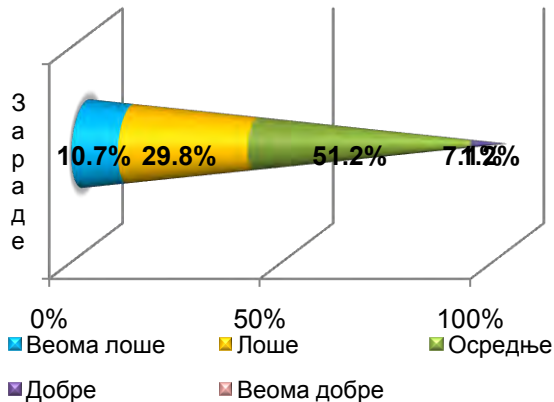
• Задовољство сектором културе

Стањем у култури града задовољно је свега 16,3% запослених. Томе највероватније доприносе и зараде запослених у том сектору. Наиме, свега шесторо запослених истиче да су зараде добре, а један да су одличне.

Приказ 56: Задовољство стањем у култури

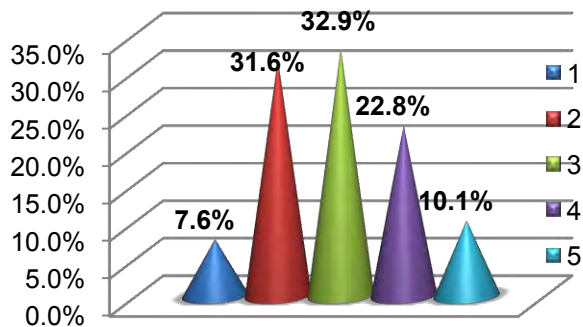

Приказ: Задовољство зарадама у сектору културе

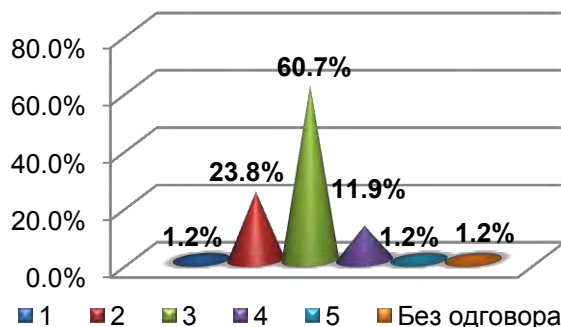

Међусобну сарадњу установа културе запослени су оценили у највећем броју „врло добрим“ и „одличним“ оценама, а културна дешавања у граду оценили су као осредња тј. у највећем броју „добром“ оценом.

Приказ 57: Оцене међусобне сарадње установа културе у граду

Приказ 58: Оцене културних дешавања у граду

Запослени као највеће проблеме истичу:

1. Недовољно средстава за програме
2. Недостатак средстава за реновирање објеката и улагање у инфраструктуру
3. Недовољна брига за културно-историјско наслеђе

Када је о сарадњи реч запослени најлошије оцењују сарадњу установа културе и приватног сектора. Са друге стране најбоље је оцењена сарадња са Републиком и градским већником.

У табелама које следе приказане су фреквенције одговора на понуђеној скали, с тим да смо како би имали јаснији увид у расподелу позитивних, неутралних и негативних ставова по датим питањима, поредили два супротна пола у мерењу интезитета где је:

- - збирни приказ опције „одлично“ и „добро“ када је позитивни став већински
- - неутралан одговор „ни добро ни лоше“ у случајевима када доминира
- - збирни приказ опције „лоше“ и „веома лоше“ за негативни већински став

Табела 15: Сарадња установа културе са другим актерима битним у њиховом функционисању оцењена од стране запослених у установама

Између установа културе у граду и насељеним местима	Одлично 2,4%	Добро 29,8%	Ни добро ни лоше 41,7%	Лоше 25%	Веома лоше 1,2%
Између установа културе и школа	Одлично 9,5%	Добро 26,2%	Ни добро ни лоше 33,3%	Лоше 26,2%	Веома лоше 4,8%
Између установа културе и приватног сектора	Одлично 1,2%	Добро 1,2%	Ни добро ни лоше 32,1%	Лоше 50%	Веома лоше 15,5%
Између установа културе и секретаријата за културу	Одлично 2,6%	Добро 29,9%	Ни добро ни лоше 41,2%	Лоше 22,9%	Веома лоше 2,4%
Између установа културе и већника за културу у скупштини града	Одлично 4,8%	Добро 34,8%	Ни добро ни лоше 35,9%	Лоше 19,4%	Веома лоше 4,9%
Између установа културе и министарства културе	Одлично 3,6%	Добро 39,3%	Ни добро ни лоше 33,3%	Лоше 20,2%	Веома лоше 3,6%

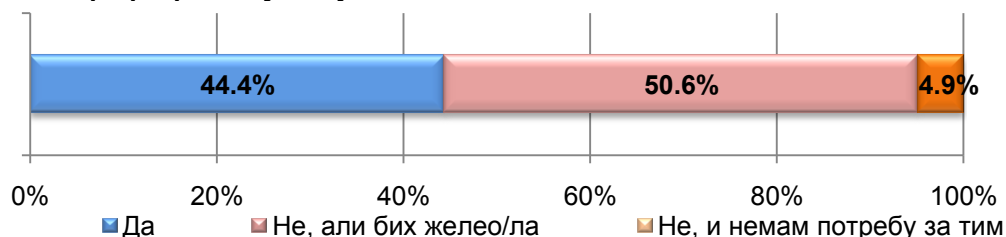
Запослени су имали много критичнији став према стању у појединим областима културе него код сарадње. Једина област оцењена позитивно од стране запослених је „неговање фестивала различитих по карактеру“.

Табела 16: Развијеност појединих области из културе према оценама запослених

Развој културног туризма	Одлично 1,2%	Добро 3,6%	Ни добро ни лоше 31%	Лоше 50%	Веома лоше 13,1%
Истраживања публике ради унапређења садржаја	Одлично 1,2%	Добро 3,6%	Ни добро ни лоше 22,6%	Лоше 58,3%	Веома лоше 14,3%
Подстицање културног аматеризма	Одлично 3,6%	Добро 13,1%	Ни добро ни лоше 39,3%	Лоше 36,9%	Веома лоше 7,1%
Подршка новим креативним пројектима	Одлично 2,4%	Добро 14,3%	Ни добро ни лоше 40,5%	Лоше 33,3%	Веома лоше 9,5%
Неговање фестивала, различитих по карактеру	Одлично 4,8%	Добро 35,8%	Ни добро ни лоше 35,6%	Лоше 19%	Веома лоше 4,8%
Реактивација индустријског наслеђа	Одлично 1,2%	Добро 9,9%	Ни добро ни лоше 34,6%	Лоше 44,4%	Веома лоше 9,9%
Улагање у простор за рад	Одлично 1,2%	Добро 14,3%	Ни добро ни лоше 22,6%	Лоше 40,5%	Веома лоше 21,4%

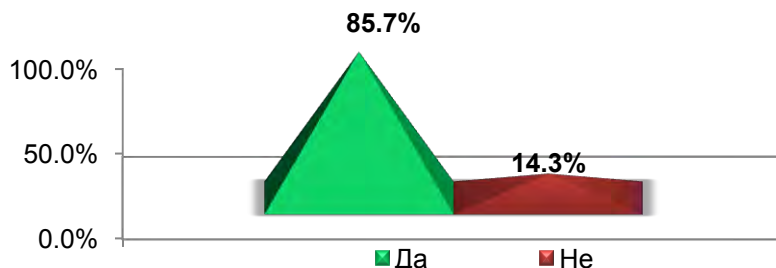
Установе у Крагујевцу судећи по одговорима испитаника воде бригу о доедукацији кадрова, али не у оној мери у којој би то запослени желели.

Приказ 59: Одговор испитаника на питање: „Да ли сте од стране ваше установе некада били послати на семинар/програм едукације?“

На питање „Да ли бисте учествовали у изради стратешког плана развоја културе у свом граду“, велика већина запослених одговара са „да“.

Приказ 60: Одговор испитаника на питање: „Да ли бисте учествовали у изради стратешког плана развоја културе у свом граду?“

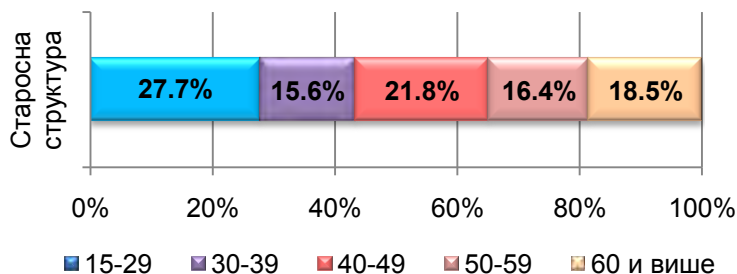
Ставови грађана Крагујевца о култури у њиховом граду

Квантитативни део истраживања базиран је на обради одговора из 390 упитника прикупљених од грађана Крагујевца у октобру 2009. године. Удео питања на која грађани нису дали одговор је 3.3%. Приликом анализе они неће бити узимани у обзир.

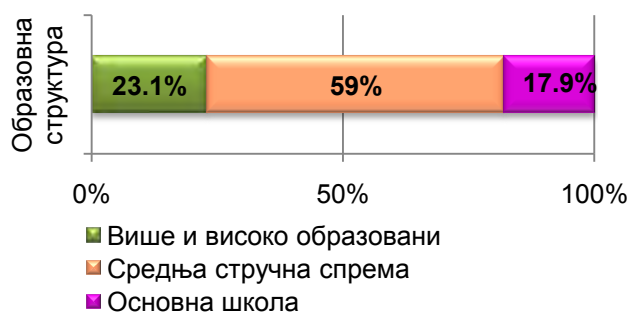
Приказ 61: Структура узорка
Полна структура

Старосна структура

Образовна структура

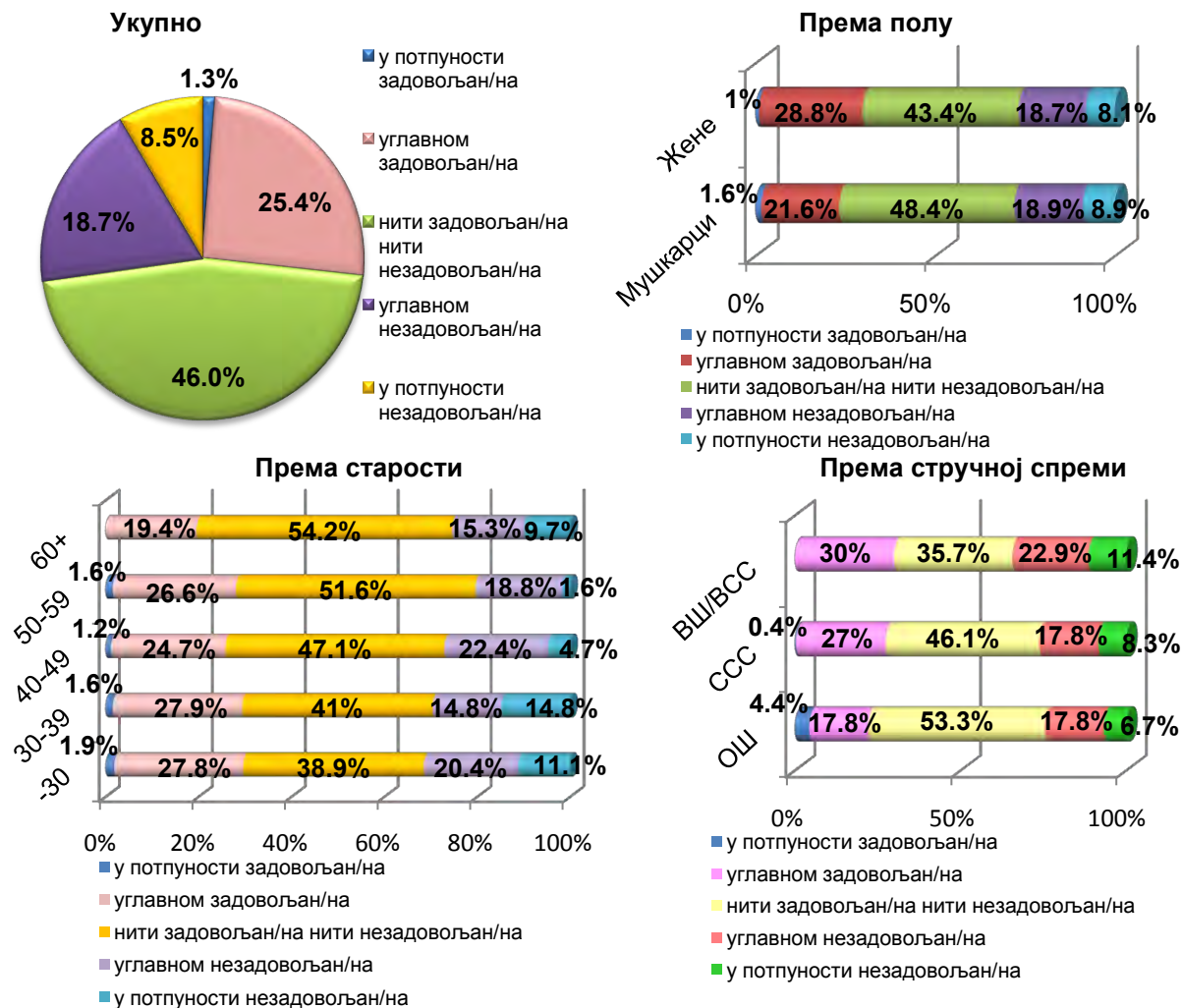

• **Задовољство стањем у култури**

Највећи број Крагујевчана истиче да је „нити задовољно нити незадовољно“ стањем у култури Крагујевца. То може значити да су они понекад задовољни, понекад не. Од преосталих испитаника, готово да је идентичан број задовољних и незадовољних. Ипак, поредећи само крајње одговоре, више је оних који су „у потпуности незадовољни“ од „у потпуности задовољних“. Жене су нешто задовољније стањем у култури. Када је старосна структура у питању, и најзадовољнији и најнезадовољнији су у највећем проценту најмлађи испитаници до 39 године. Слично је и са образовањем. Наиме, и када је задовољство и када је незадовољство у питању, како расте степен образованости расту и поменути

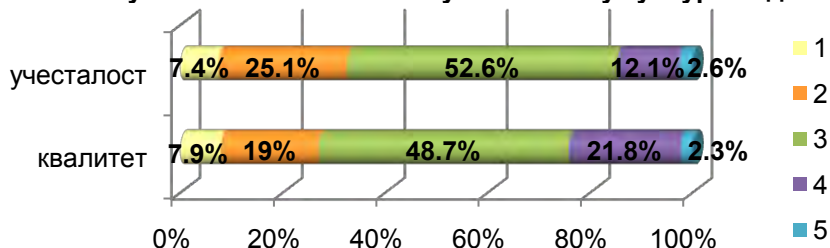
параметри. Највише индиферентних је код особа са завршеном основном школом, а најмање међу најобразованијим.

Приказ 62: Задовољство грађана стањем у култури града

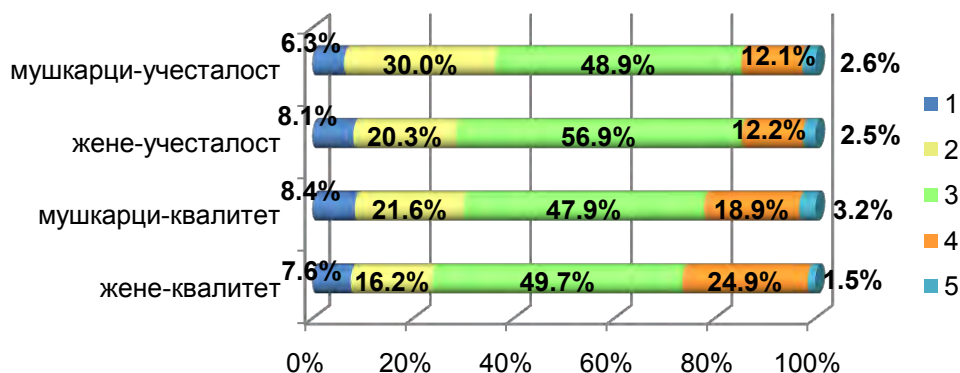

Када су квалитет и учесталост дешавања у питању, грађани се у највећем броју одлучују за „добру оцену“ (око 50% одговора у оба случаја), што указује на неодлучан став да ли да се према култури одреде позитивно или негативно. Када се „дobre“ оцене занемаре, грађани се у нешто већем проценту одлучују за ниске оцене (довољне, недовољне), него за високе (врло добре, одличне). Жене се у нешто мањем броју одлучују за ниске оцене када је учесталост у питању. Међутим, то не значи да се у већем броју одлучују за високе оцене, већ се разлика у броју ниских оцена између мушкараца и жена приказује у већем броју „добрих“ оцена. И када је о квалитету дешавања у култури реч, мушкарци су за нијансу критичнији од жена.

Приказ 63: Оцене испитаника у вези са квалитетом и учесталошћу културних дешавања

Приказ 64: Оцене испитаника квалитета и учесталости према полу

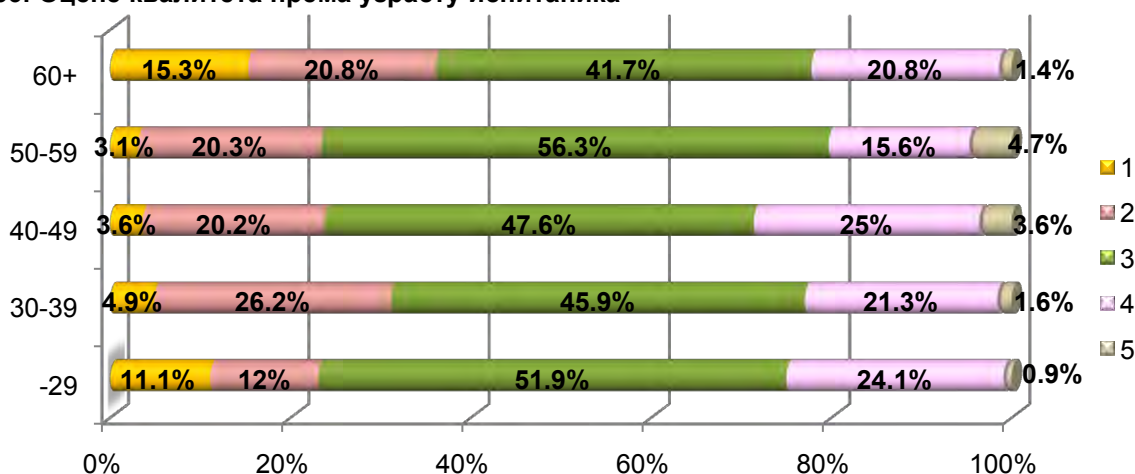

Када се узраст испитаника узме у обзир, најкритичнији и према броју дешавања и према квалитету садржаја су најстарији испитаници, а најзадовољнији они у четвртој деценији живота када је о учесталости реч, односно најмлађи када говоримо о квалитету.

Приказ 65: Оцене учесталости према узрасту испитаника

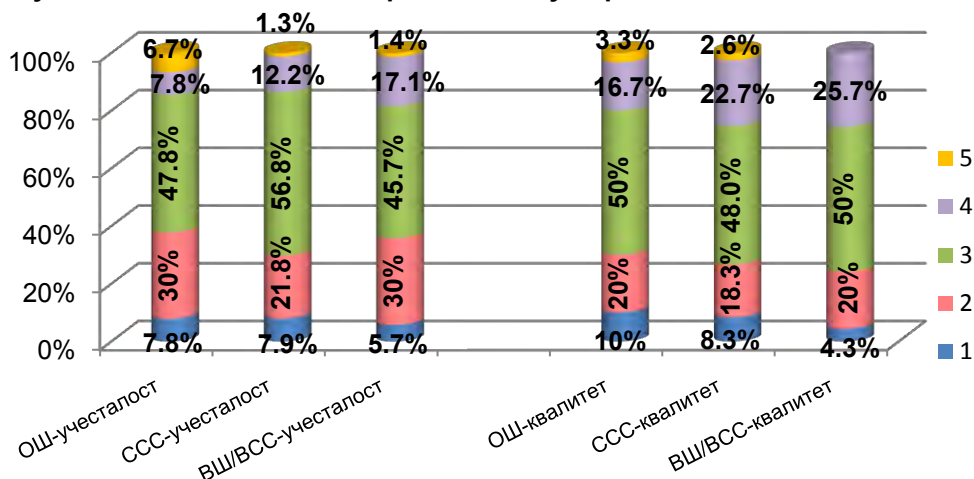

Приказ 66: Оцене квалитета према узрасту испитаника

Пресек степена образовања и учесталости показује да ниске оцене у најмањем броју дају средњеобразовани, најчешће они са основним образовањем, док високе најчешће дају високообразовани, а најређе основно образовани.

Приказ 67: Оцена учесталости и квалитета према степену образованости испитаника

• **Развијеност појединих области културе у Крагујевцу**

Према мишљењу испитаника најразвијенија област културе је аматеризам са 47,8% „врло добрих“ и „одличних“ оцена. На другом месту занимљивост културних садржаја са 28,6% високих оцена. Трећа област по броју одговора је ангажованост установа у промоцији својих садржаја са 21,7% високих оцена. Све остале области имају око 12,4% и мање високих оцена.

У табели која следи приказане су фреквенције одговора, с тим да смо како би имали јаснији увид у расподелу позитивних, неутралних и негативних ставова по датим питањима, поредили два супротна пола у мерењу интезитета.

- - збирни приказ оцена четири и пет када је позитивни став већински
- - неутралан одговор, оцена три, у случајевима када исти доминира
- - збирни приказ оцена један и два када је негативан став већински

Значајан је и број „не знам“ одговора као начин сагледавања упућености грађана у поједине сегменте културе.

Табела 17: Рангирање области културе према ниским („недовољним“ и „довољним“) оценама испитаника (у процентима)

Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам	Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам
1	истраживање потреба публике	60,3	16,2	10,7	12,8	6	развијеност савременог стваралаштва	30,4	28,1	12,1	29,4
2	заступљеност културних садржаја према етничким групама у граду	50,2	13,3	8,2	28,2	7	неговање традиције и заштита културне баштине	29,4	37,5	18,5	17,6
3	заступљеност међународне сарадње	40,5	28,7	12,3	18,5	8	промоција садржаја од стране установа	22,9	43,8	28,5	4,9
4	развијеност културног туризма	40,2	34,4	12,1	13,3	9	занимљивост културних садржаја	21,6	29,7	39	9,8
5	сарадња установа на локалном нивоу	34,8	23,8	9,5	31,8	10	развијеност културног аматеризма	18,9	29,1	47,7	4,3

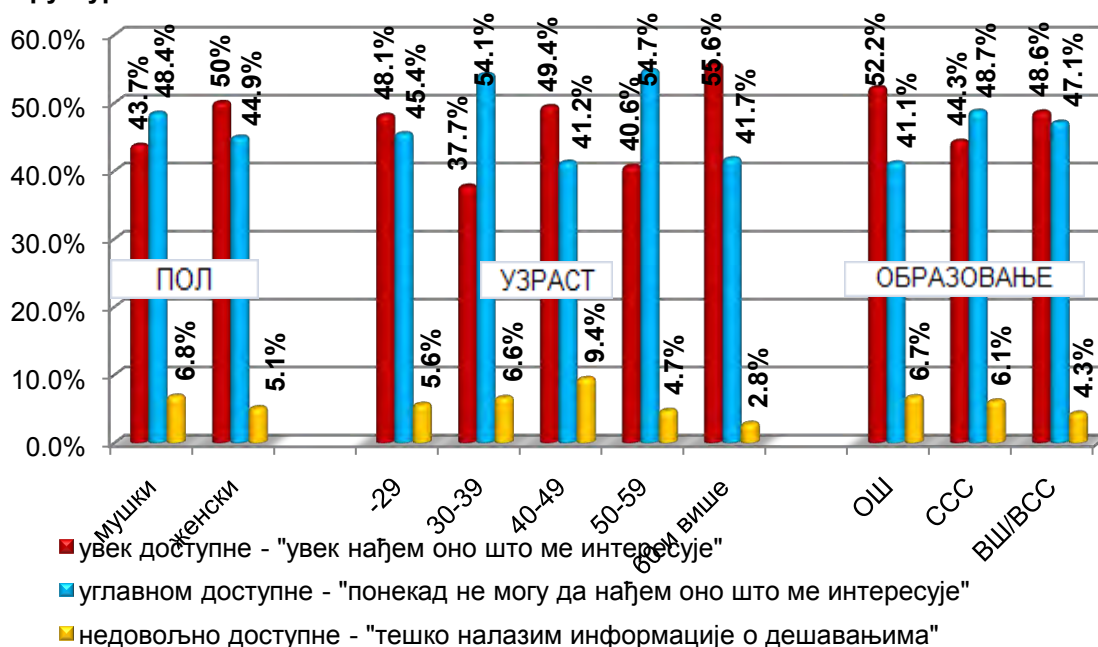
Када се дистрибуција одговора сагледа кроз полну, старосну и образовну структуру, на првом месту се са преко 39% високих оцена у свим категоријама (и образовним и старосним) налази културни аматеризам. На другом месту се са преко 23% у свим групама налази „занимљивост културних садржаја“. На трећем месту се у оквиру свих група смењују „промоција садржаја од стране установа“ и „неговање

традиције и заштита културне баштине“. Забрињава чињеница да су се на последњем месту нашла „истраживања потреба публике“ што показује да програми и жеље грађана могу бити у неслагању.

• Начин информисања о културним дешавањима у граду

Иако су ангажованост установа у промоцији садржаја оценили као једну од најразвијенијих, анкетирани Крагујевчани у највећем проценту истичу да су недовољно обавештени о дешавањима тј. да тешко долазе до информација о томе шта се дешава у граду када је култура у питању. Тај одговор се појављује у 46,9% свих одговора. Дистрибуција одговора према полној, старосној и образовној структури показује да су мушкарци мало информисанији од жена, да испитаници у четвртој и шестој деценији живота у највећем броју сматрају да су углавном информисани о ономе што се дешава у граду, и да анкетирани са основним образовањем истичу најмању информисаност од осталих образовних категорија.

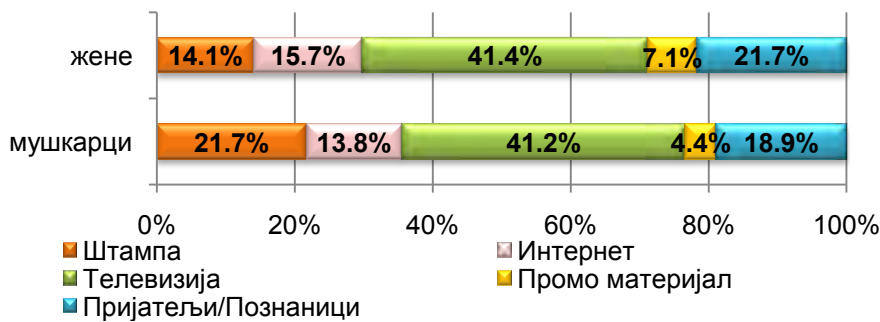
Приказ 68: Доступност информација о културним дешавањима према полној, старосној и образовној структури испитаника

Када је о изворима информација реч грађани Крагујевца се најчешће информису путем телевизије (41,4%), затим пријатеља (20,4%), потом преко штампаних медија (17,7%), интернета (14,9%) и промо материјала (5,6%).

Извори информисања готово да и нису полно условљени, изузев чињенице да се жене нешто чешће информису преко својих социјалних мрежа, а мушкарци путем штампе. Промо материјал је у нешто већем броју код жена извор информација него код мушкараца.

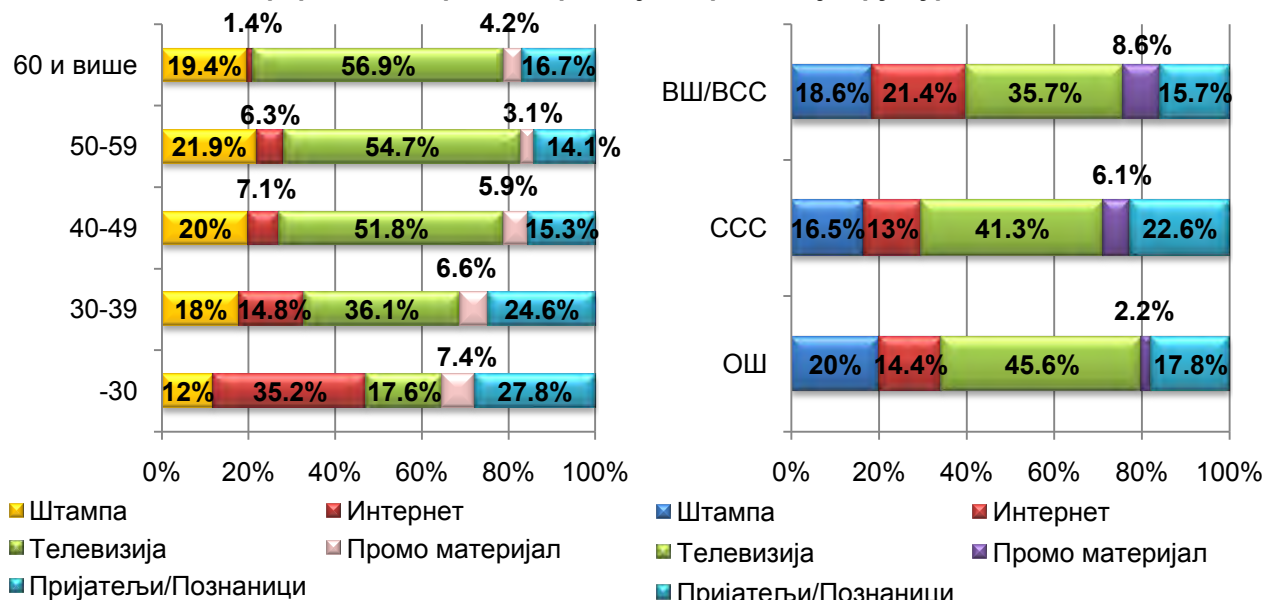
Приказ 69: Начини информисања према полу

Најмлађи испитаници се најчешће информису путем интернета, а заступљеност овог средства информисања опада са порастом година Крагујевчана. Готово идентична ситуација је и са промо

материјалом и социјалним мрежама, с тим да најстарији искачу из тог шаблона, јер у нешто већем броју користе промо материјал и пријатеље као видове информисања од својих нешто млађих суграђана. Са друге стране коришћење и штампаних медија и телевизије као извора информација о културним догађајима расте са порастом броја година, с тим што се опет најстарији грађани нешто мање служе новинама за добијање информација од грађана у петој и шестој деценији живота.

Приказ 70: Начини информисања према старосној и образовној структури испитаника

Крагујевчани су у последњих годину дана ретко позивани од стране установа на неко дешавање иако су област ангажовања установа у промоцији програма ставили на треће место по развијености. Међутим, и Крагујевчани се у веома малом броју пријављују на мејлинг листе установа културе. Знатно чешће посећују интернет презентације установа – трећина анкетираних на интернету налази информације, а међу њима 5,1% то редовно ради, а 27,2% повремено.

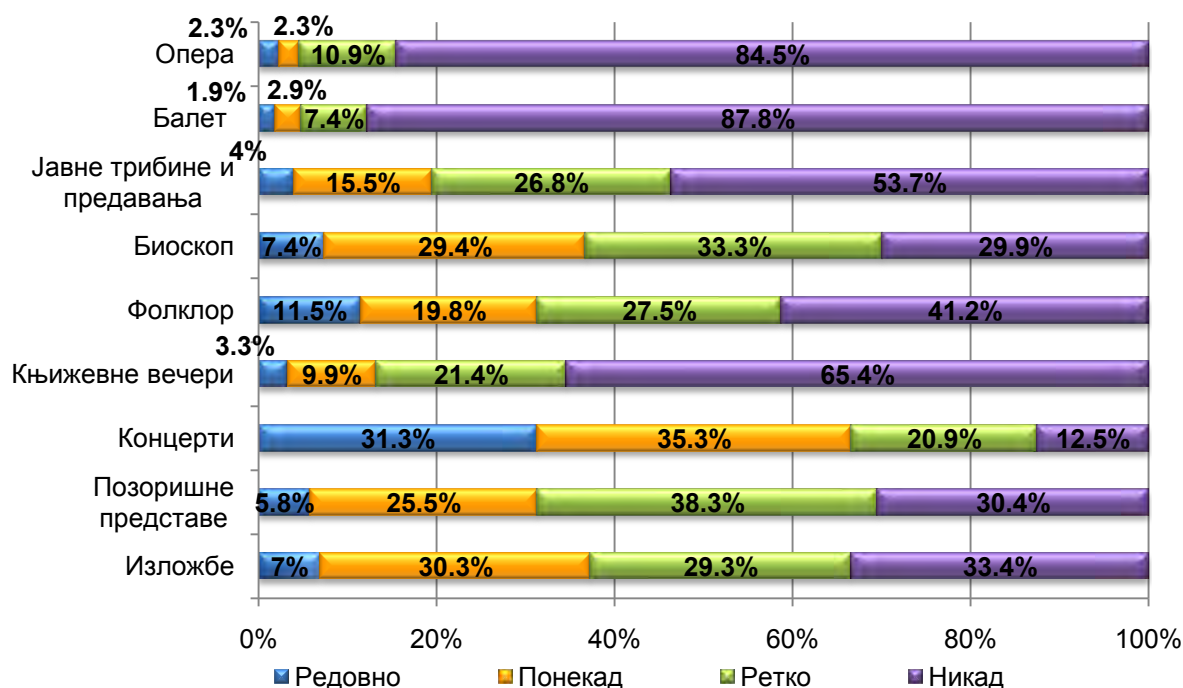
Приказ 71: Информисање ангажовањем грађана и/или установа културе

Учесталост посете различитих културних садржаја

Од културних садржаја Крагујевчани најчешће посећују концерте. Културно дешавање на којем никад није био највећи број испитаних, уколико занемаримо оперу и балет као садржаје који су изузетно ретки у Крагујевцу, јесу књижевне вечери са 65,4% одговора „никад“.

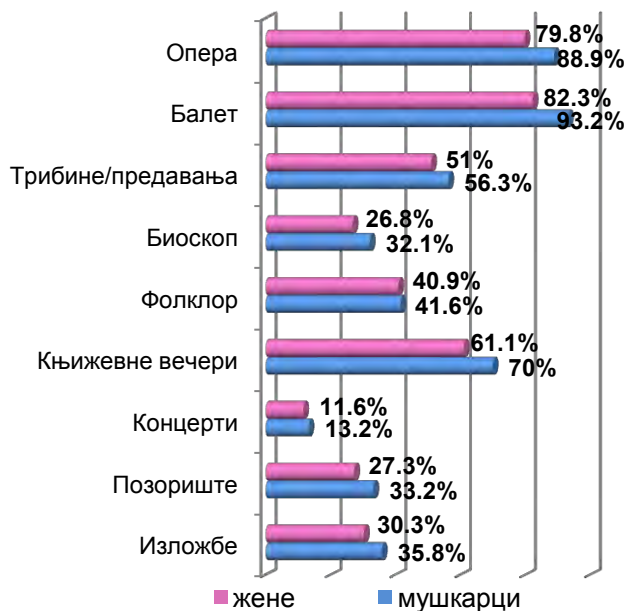
Приказ 72: Укупна учесталост посете различитих културних садржаја (у редовне посетиоце рачунају се они који „увек“ и „често“ посећују дешавања)

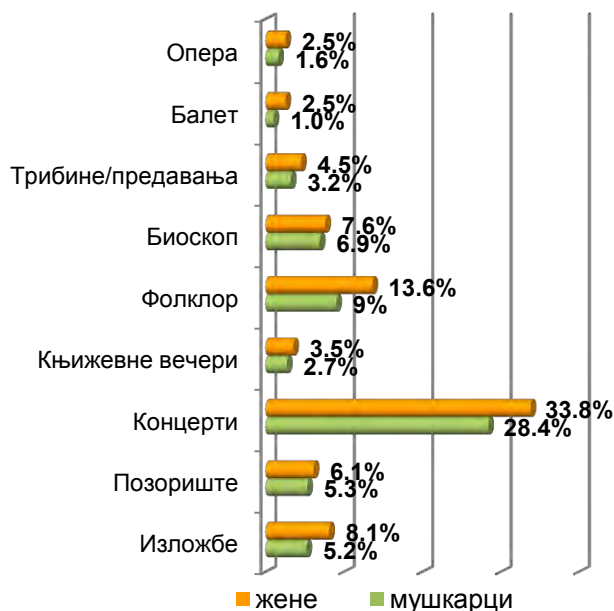
Редовних посетилаца⁷ културних дешавања у Крагујевцу у просеку по свим врстама садржаја има 7,9%. Уколико из анализе изузмемо балет и оперу, редовне публике је 9,8%.

На свим дешавањима жене су нешто бројнија и редовнија публика, мада разлике по полу нису велике.

Приказ 73: Дистрибуција одговора „никад“ (нисам био/ла на том дешавању) према полу

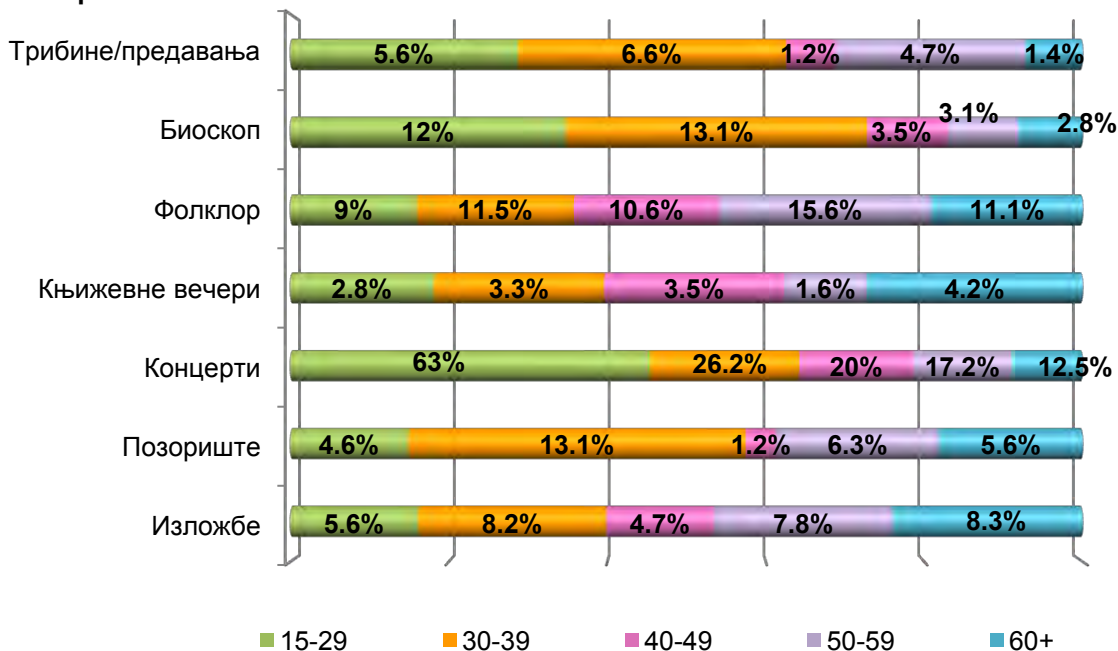
Приказ 74: Процент редовних посетилаца према полној структури

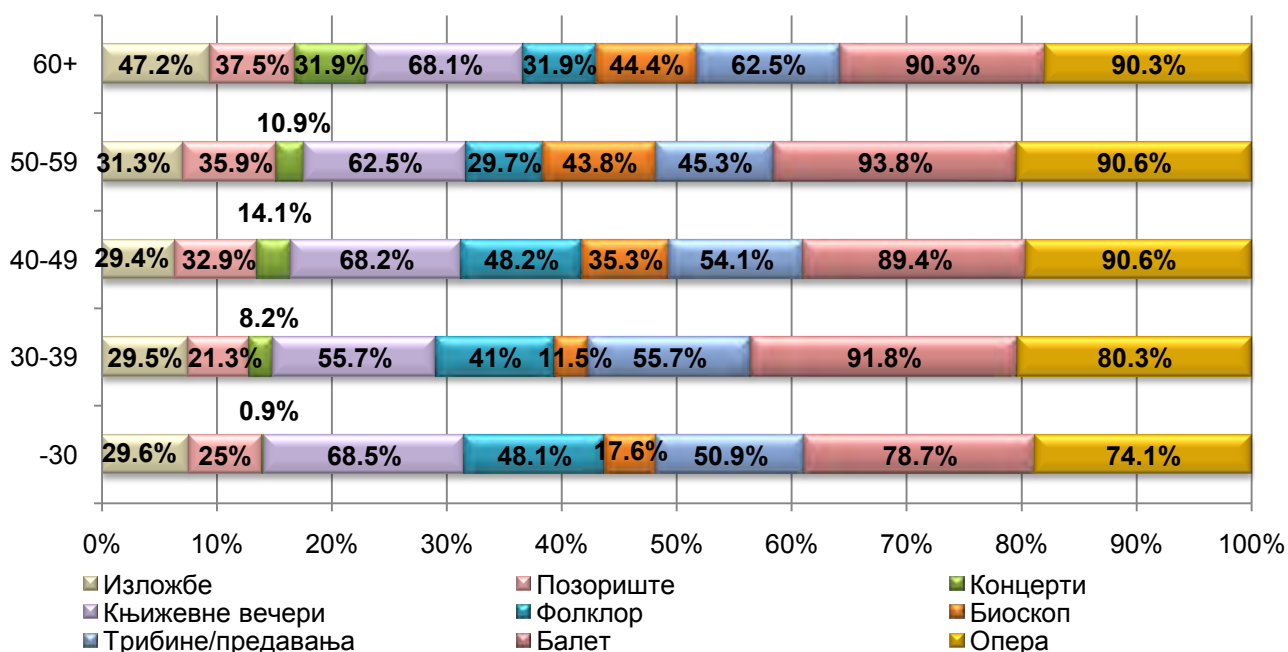
⁷ У анализи се прави разлика између редовних посетилаца (оних који на питања о посети дају одговоре „увек“ - кад год има неко дешавање одем на њега, и „често“ - кад год има нешто што ми се допада, одем) и највећег броја посетилаца као категорије у којој има највише оних који су били на одређеном дешавању, без обзира на учесталост.

Кроз визуру старосне структуре, сви испитаници најредовније посећују концерте. На другом месту смењују се биоскоп код најмлађих група испитаника (до 39 година) и фолклорне манифестације код старијих (преко 40 година). На трећем месту по редовности посете налазе се фолклорни садржаји код најмлађих испитаника, позориште код испитаника од 30 до 39 година, и изложбе код испитаника преко 40 година. У свим старосним категоријама, испитаници су у најмањем броју посетили књижевне вечери предавања и трибинске програме.

Приказ 75: Процент редовних посетилаца (одговори „увек“ и „често“) према старосној структури без посета опере и балета

Приказ 76: Најмања посећеност програма према старосној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора)

Из претходног приказа се види да су изложбе највише посећене од стране грађана између 40 и 49 година, мада су разлике између те старосне групе и особа млађих од 40 година веома мале. Најмања посећеност изложби је од стране најстаријих грађана.

Позориште су у највећем броју посетили испитаници у четвртој деценији живота, а потом најмлађи, док најстарији бележе најмањи број одлазака на представе.

Концерти су најпосећенији од стране најмлађих, а посета опада са растом броја година.

Књижевне вечери су најнепопуларнији садржај међу Крагујевчанима, после балета и опере. Тај тип програма највише посећују грађани у тридесетим годинама, а најмање најмлађи.

У фолклорним играма судећи по одговорима највише уживају најстарије групе грађана преко 50 година старости.

Биоскоп је најпопуларнији међу младима у тридесетим, па потом и оним у двадесетим годинама и тинејџерима, а најмање популарни међу најстаријом популацијом.

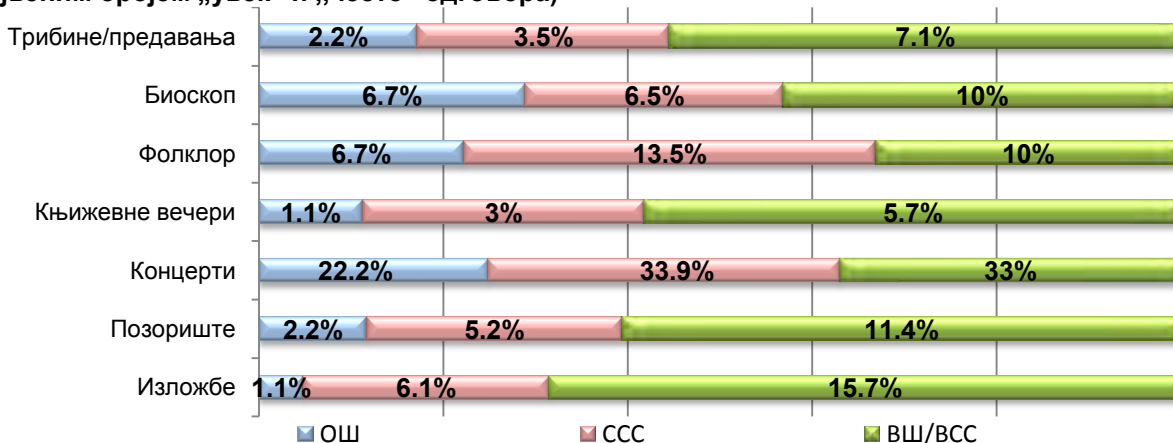
Трибине и предавања су веома слабо посећени, а највећи љубитељи су они у шестој деценији живота и најмлађи. Поменуте садржаје најмање посећују најстарији.

Балет и опера се веома ретко одржавају у Крагујевцу те је посета тих садржаја очекивано најмања. Ипак, и један и други тип програма највише су посетили млади до 30 године живота.

Приказ показује и да су најмлађе категорије испитаника (од 15 до 39) најчешћи посетиоци културних садржаја, а најстарији најређа публика.

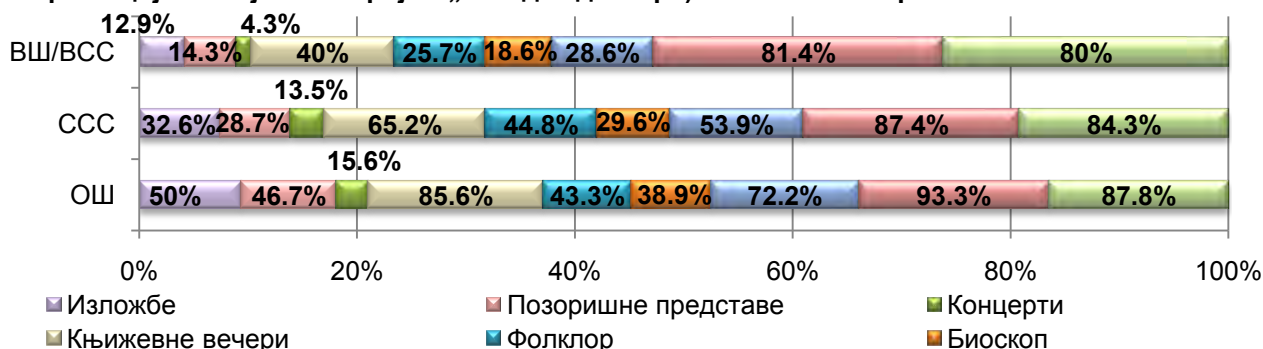
Образовање нема утицаја када је реч о редовности и броју посета културних програма код основнообразованих и грађана са средњом школом. На првом месту по оба параметра налазе се концерти, на другом фолклорне манифестације и на трећем биоскопске пројекције.

Приказ 77: Редовна посета програма према образовној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „увек“ и „често“ одговора)

Када су високообразовани у питању, њихов избор се разликује по томе што на друго место, иза концерата, најчешће стављају позориште (по укупном броју оних који су са различитом учесталošћу присуствовали том типу културног програма), односно изложбе када је реч о редовности посете (одговори „увек“ и „често“). На трећем месту се такође према редовности и проценту посете смењују позориште и изложбе.

Приказ 78: Најмања посећеност програма према образовној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора) без посете опере и балета

Најнижу посећеност после балета и опере грађани у свим образовним категоријама бележе на књижевним вечерима. При том је највећи број оних који никада нису били на том садржају у категорији основнообразованих – 85,6%, а затим ниво посећености расте са степеном образовања – 34,8% средњеобразованих и 60% више и високо образованих са различитом учесталošћу одлази на књижевне вечери.

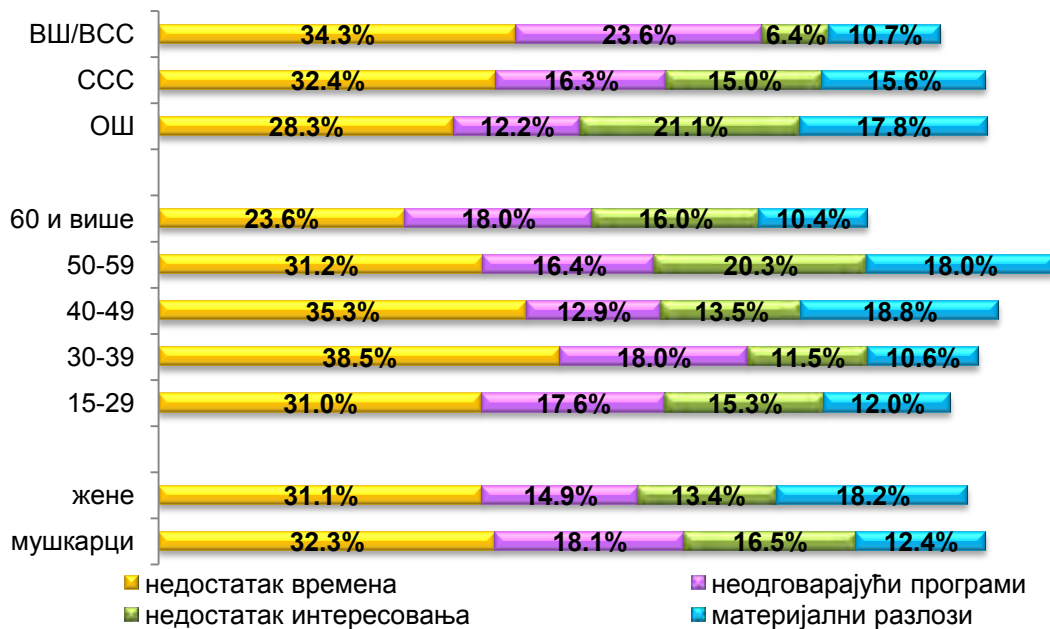
• Разлози (не)посећености културних програма

Четвртина испитаних Крагујевчана сматра да су цене улазница за програме из културе високе, док 42,3% нема мишљење о томе. Да су цене програма високе показују и главни разлози које испитаници наводе за евентуално слабију посету културних садржаја.

Као главни разлог за нередовно посећивање садржаја из културе Крагујевчани наводе „недостатак слободног времена“ који представља скоро трећину свих одговора грађана. На другом месту налази се одговор „материјални разлог (недостатак новца)“ са уделом од 12,4%, а на трећем „неодговарајући програми“ са 11,7% одговора.

Поменути три разлога, али и недостатак интересовања смењују се као главни разлози у свим старосним, полним и образовним категоријама. На првом месту по броју одговора је увек „недостатак слободног времена“. Одговор „неодговарајући програми“ на друго место стављају најмлађе категорије (до 39 година), најстарији Крагујевчани, више и високо, и средњеобразовани испитаници, и мушкарци. „Материјалне разлоге“ на друго место стављају жене и анкетирани у петој деценији живота. „Недостатак интересовања“ на другој позицији по броју одговора нашао се код испитаника у педесетим годинама живота и основнообразованих.

Приказ 79: Главни разлози због којих испитаници не посећују чешће културне догађаје према полним, старосним и образовним категоријама

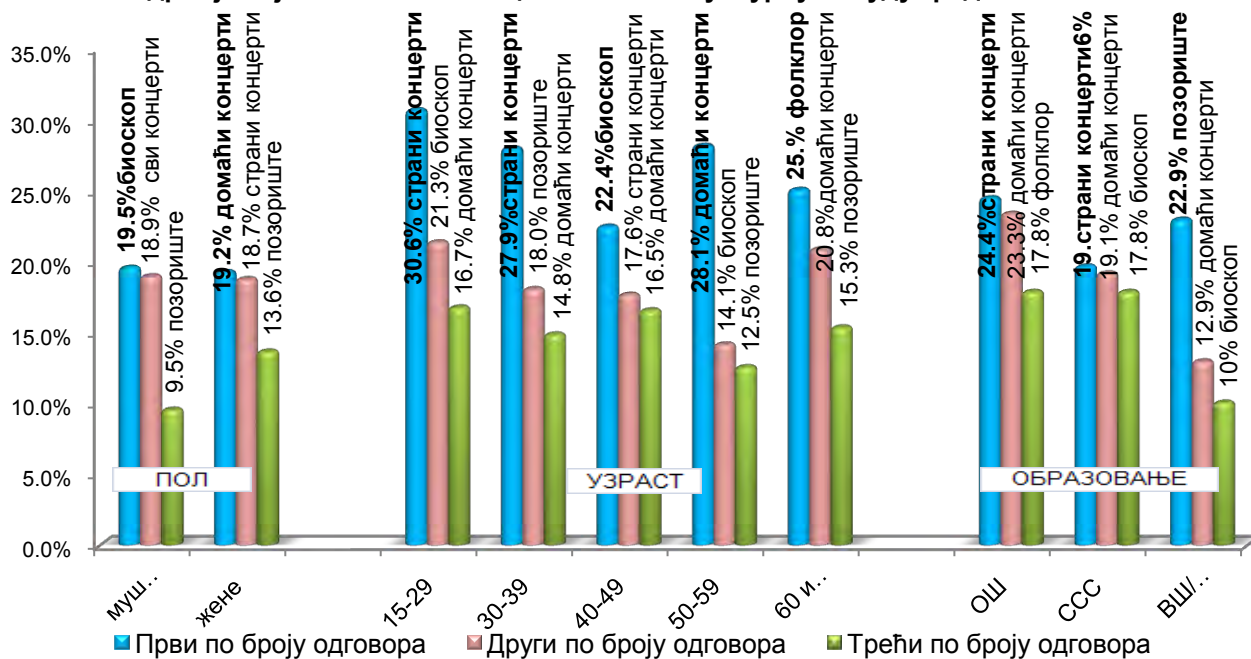

Крагујевчани би културну понуду најпре побољшали повећањем броја концерата домаћих извођача, а потом и страних аутора. На трећем месту нашле су се биоскопске пројекције што се вероватно може објаснити чињеницом да је Крагујевац имао културу одласка у биоскоп јер је до скоро имао три биоскопске сале, а данас нема ниједну. На четвртм месту по броју одговора нашле су се позоришне представе.

Старији испитаници сматрају да би културну понуду требало обогатити позоришним садржајима, док млађе категорије сматрају да су то концерти страних извођача. Испитаници мушког пола највише желе биоскопске пројекције, па концерте страних и домаћих извођача. Жене у највећем броју наводе концерте домаће, па стране музике, па позоришне садржаје. Када је образовна структура у питању, испитаници са завршеном основном и средњом школом сматрају да би културној понуди требало додати концерте, прво стране, па домаће музике, док високообразовани највише желе позоришне представе. Од

музичких садржаја Крагујевчани највише желе поп и рок концерте (35,4%), потом фолк (19%), па етно музичке садржаје (17,2%).

Приказ 80: Садржаји којима би испитаници обогатили културну понуду града⁸

• Символи града⁹

Као највећи симбол града, грађани су истакли Шумарице, односно спомен-парк „Крагујевачки октобар“. Од установа културе у првих десет симбола нашли су се Народни музеј, Књажевско-српски театар и Студентски културни центар.

Табела 18: Првих 10 симбола града према одговорима испитаника

1.	Шумарице	6.	Народни музеј
2.	Фабрика „Застава“	7.	Велики парк
3.	Прва крагујевачка гимназија	8.	Дан града (6. мај)
4.	Милошев конак	9.	Грб града
5.	Књажевско-српски театар	10.	Студентски културни центар и Скупштина града

Фокус групе

Учесници фокус група у Крагујевцу незадовољни су стањем у култури, односно квалитетом културног програма. Они истичу да културних догађаја има само током *Октобарских свечаности* и за *Дан града*, док их у летњем периоду нема. Различити фестивали који се у граду организују немају културне садржаје већ у граду има превише догађаја са садржајем народне музике. Културне манифестације су потиснуте, нема великих квалитетних културних дешавања па самим тим потребе грађана нису задовољене. Медији не прате културу, па су грађани лоше информисани. Крагујевчани који су учествовали у фокус групама сматрају да је однос градских власти према култури веома лош, што поткрепљују чињеницом да не постоји сектор за културу, а уз то, ни држава ни град немају стратегију за културу. Мишљења су и да је култура монополизвана од стране Београда.

Граду је потребно више изложби, позоришних представа и концерата, како рок тако и изворне српске музике.

Грађани истичу да Крагујевцу недостаје биоскоп. Повремено се организују пројекције уметничких филмова у Студентском културном центру, али су слабо посећени.

⁸ Под *страним концертима* подразумевају се концерти страних извођача, а под *домаћим* концерти домаћих извођача.

⁹ У обзир су узимани само симболи који представљају *културно-историјско* и *специфично* обележје града.

Што се маркетинга установа културе тиче, не рекламирају се путем медија због недостатка новца већ шаљу позивнице и месечне програме, али људи се слабо одазивају јер немају навику да одлазе на културне садржаје, па иста група људи посећује културне догађаје. А по речима једног учесника фокус групе *црква више привлачи људе од културе*. Грађани примећују и да је комуникација са медијима лоша, с обзиром на то да се култури посвећује мало времена. Једном недељно се емитује емисија о култури. Најбољи начин промовисања културних садржаја, као и привлачења млађе публике јесу интернет социјалне мреже попут Facebookа, плакати и брошуре, које већ користе студентске организације.

Проблем финансирања културе у граду, према мишљењу учесника произлази из тога што је буџет за културу великим делом отишао на финансирање серија и концерата за *широке народне масе* (из буџета је издвојено за снимање серије *Село гори, а баба се чешља*, концерт Жељка Јоксимовића...). С друге стране, један део учесника сматра да крагујевачка управа добро расподељује новац. Што се установа културе тиче, сагласни су да су оне апатичне и да немају вољу за тражење алтернативних извора финансирања, као и да имају лошу међусобну комуникацију.

Како би постојала публика која би пратила културне догађаје она се мора стварати још у основној школи. Постоје организовани одласци школа у позориште, на балет, оперу, а раније и на пројекције филмова, као и на предавања у установама културе и концерте класичне музике. Фестивал гимназијалаца је добар за приближавање културе омладини.

Као примере добре праксе међу установама културе у Крагујевцу, учесници фокус група издвајају Театар *Јоаким Вујић*, који има веома добар маркетинг за време одржавања истоименог фестивала, Дом омладине, иако захтева реконструкцију, а и раније је било више дешавања, Библиотеку, Студентски културни центар са Академским позориштем и Демо фестом и Ликовни салон.

Такође, Луткарски фестивал виде као светлу културну тачку града узимајући у обзир и то да су представе бесплатне, а као стуб културе виде камерни хор *Liceum*.

С друге стране, наводе и да Театар има лошу понуду јер се лошим репертоаром додворава публици.

Ванинституционални сектор у Крагујевцу је активан, сматрају учесници у фокус групама, а као најактивније наводе удружење *Millenium*, ђачки парламент Прве гимназије, драмске секције у гимназијама и кафиће који организују тематске вечери.

Као најатрактивнију културно-туристичку понуду у Крагујевцу наводе Музеј *21. октобар* и комплекс *Шумарице*.

Цивилни сектор у области културе града Крагујевца

Удружења, која се у Крагујевцу баве културом, има шест:

- ✓ Дечја позоришна радионица, Драмски студио и Филмска радионица
- ✓ Невладина организација *Миленијум*
- ✓ Књижевна група крагујевачка – КГК
- ✓ Крагујевачко удружење карикатуриста – КУК
- ✓ Књижевни клуб *Катарина Богдановић*
- ✓ Ликовни уметници Крагујевца – ЛУК

У граду функционише и осам културно-уметничких друштава:

- ✓ КУД *Свилен конац*
- ✓ КУД *Лепеница*
- ✓ КУД *Шљивовац*
- ✓ КУД *Илићево*
- ✓ КУД *Рамаћанка*
- ✓ КУД *Младост Шљивовац*
- ✓ КУД *Адам Милутиновић – Самовац*
- ✓ КУД *Арион*

Ауторских музичких група има 14:

- ✓ *Лудак у развоју - ЛУР*
- ✓ *Човек без слуха*
- ✓ *Алек бенд*
- ✓ *From my cold dead hands*
- ✓ *Boneyard*
- ✓ *Convict sound*

- ✓ *Forever storm*
- ✓ *Morning star*
- ✓ *Candy store*
- ✓ *Risen sun*
- ✓ *Маска црвене смрти*
- ✓ *Мртав а светли*
- ✓ *Вербал*
- ✓ *Contradicta*

Дечја позоришна радионица, Драмски студио и Филмска радионица

Дечја позоришна радионица, настала 1984. године, Драмски студио, настао 1988. године и Филмска радионица Дома омладине, која функционише од 2002. године основани су са циљем да децу и младе, од шест до 20 година, упознају са позоришном, али и другим облицима визуелних уметности, створе образовану позоришну публику и омогуће деци да препознају сопствену креативност и изразе кроз позоришну игру.

• Капацитети

Дечја позоришна радионица и Драмски студио за своје програме и представе користе Малу сцену Дома омладине. Филмска радионица за своје програме, такође користи исте просторије.

• Програми

Три групе раде током целе године, сезона траје од 1. октобра до 30. маја, а током лета од 20. јуна до 20. септембра трају летње радионице глуме, дикције, сценског покрета, технике гласа и филма које воде бивши чланови Драмског студија, сада професионални позоришни ствараоци или студенти неког од Факултета драмског и филмског стваралаштва.

На Малој сцени Дома омладине представе се припремају и изводе суботом. Пробе се одржавају три пута недељно, а премијере се изводе у марту месецу.

Дечја позоришна радионица освојила је бројне награде на фестивалима, међу којима су *Фестивал сценског стваралаштва деце Србије*, за представу *Немушти језик*, фестивал *Нај нај осмех*, *Фестивал хумора за децу* и бројним другим фестивалима у земљи.

И Драмски студио добијао је награде на фестивалима: на фестивалу *Миливојев штап и шешир*, на *Републичком фестивалу аматерских позоришта Србије*, *Фестивалу дечјег и омладинског стваралаштва* и бројним другим фестивалима.

Чланови Филмске радионице су млади од осам до 20 година. Принцип рада у Филмској радионици је да деца све сама раде (пишу сценарија, снимају филмове, режирају, глуме, бирају музику, монтирају филмове) како би се што непосредније упознала са свим сегментима стварања филма и одабрала област која им највише одговара. Радионица функционише током целе године, а за време школског зимског и летњег распуста, предавачи су признати филмски радници, од којих је већина потекла из Драмског студија Дома омладине.

Три радионице сарађују са Позориштем, које Дечјој позоришној радионици и Драмском студију уступа салу за извођење представа.

• Чланство

Дечја позоришна радионица има у просеку око 50 полазника, док Драмски студио и Филмска радионица имају око 20.

Невладина организација „Millenium“

Невладина организација *Millenium* постоји 10 година, током којих је радила на демократизацији, едукацији, са младима и у области културе, људских права, медија.

• Програми и пројекти

Millenium организује бројне бесплатне програме попут едукативних радионица, трибина, изложби, концерата и филмских пројекција.

Под покровитељством Министарства културе организовао је изложбу 100 насловних страна словеначког магазина *Младина*, које су објављиване у периоду од 1987. године до данас, које

представљају политичко, друштвено и културно време у којем су се Словенија, али и друге државе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије налазиле.

У продукцији Невладине организације снимљен је документарни серијал под називом *Шумадијски блуз* у којем је приказан развој урбане културе у Крагујевцу од 1948. до 1998. године.

- **Проблеми**

Представници НВО *Millenium* као проблем наводе недостатак финансијских средстава.

Књижевна група крагујевачка – КГК

Књижевна група крагујевачка основана је 1998. године, са циљем афирмисања крагујевачких писаца рођених после 1970. године, пружања помоћи при објављивању и у раду младих писаца.

- **Просторни капацитети**

Удружење нема просторије за рад.

- **Програми и пројекти**

Један од најзначајнијих пројеката је *Мост поезије* започет 1999. године, који и данас траје и спаја младе српске писце са њиховим вршњацима из других европских земаља. У пројекту је до данас учествовало 18 аутора и шест преводилаца, а издате су три књиге које су промовисане и у иностранству.

Други важан пројекат је *КГК часопис*, започет 2009. године како би, као интернет часопис за књижевност, промовисао младе књижевне ствараоце.

У групи важних пројеката је и Књижевна радионица, започета у новембру 2008. године са идејом о обуци крагујевачких књижевника у којој учествују четири предавача и двадесетак полазника, а одржавају се предавања на тему писања драма, поезије и прозе, али и књижевног превођења.

- **Чланство**

КГК има 12 чланова.

- **Кадрови**

У Удружењу сви раде као волонтери.

- **Буџет**

Књижевна група највећим делом финансира се из градског буџета, док остатак долази од иностраних донатора.

- **Проблеми**

Највећи проблем Књижевне групе крагујевачке је што не располаже простором за рад.

Крагујевачко удружење карикатуриста – КУК

Крагујевачко удружење карикатуриста постоји од јуна 2004. године и окупља карикатуристе, стрип цртаче, илустраторе...

- **Просторни капацитети**

КУК нема своје просторије.

- **Програми**

Удружење организује самосталне изложбе својих чланова, као и групне изложбе. Крајем децембра организује Годишњу изложбу удружења.

Крагујевачко удружење не наплаћује улазнице за своје програме.

Документује своју активност у штампаној и електронској форми.

- **Чланство**

КУК од 2006. до 2009. година има стаалан број чланова, 8 активних и око 20 неактивних чланова.

- **Кадрови**

У Удружењу нема запослених.

- **Буџет**

Удружење карикатуриста у потпуности се финансира из градског буџета. У 2008. години укупан буџет Удружења износио је 614,01 евра, односно 50.000,00 динара.

- **Проблеми**

Као највећи проблем у Удружењу истичу непостојање сопственог простора.

Културно-уметничко друштво „Свилен конач“ Багремар

Културно-уметничко друштво *Свилен конач* из Багремара постоји око 20 година.

- **Програми**

У оквиру КУД-а функционишу три секције:

- ✓ фолклорна,
- ✓ *disco dance*,
- ✓ музичка.

Често наступају и учествују на фестивалима у Србији, али и ван ње, а наступали су у Сједињеним америчким државама, Румунији, Словачкој...

- **Чланство**

Друштво окупља око 150 чланова.

- **Буџет**

Део финансија КУД добија из градске касе, а део долази из чланарина.

- **Проблеми**

Као највећи проблем у Друштву истичу недовољна финансијска средства којима располажу.

Музичке групе¹⁰

Број ауторских музичких група у Крагујевцу увећао се у последњих неколико година, а тренутно их, према нашим сазнањима, има 14:

- ✓ *Лудак у развоју - ЛУР*
- ✓ *Човек без слуха*
- ✓ *Алек бенд*
- ✓ *From my cold dead hands*
- ✓ *Boneyard*
- ✓ *Convict sound*
- ✓ *Forever storm*
- ✓ *Morning star*
- ✓ *Candy store*
- ✓ *Risen sun*
- ✓ *Маска црвене смрти*
- ✓ *Мртав а светли*
- ✓ *Вербал и*
- ✓ *Contradicta*

Музичари у Крагујевцу углавном негују гитарски звук, али постоји и неколико излета у *хип-хоп* и *реп* музичке правце. Старосна доб крагујевачких музичара веома је разуђена, рођени су у периоду од 1975. до 1991. године.

¹⁰ С обзиром на то да не постоји званична евиденција о постојању и стваралаштву музичких група у граду, као ни системско вођење рачуна о њима, све информације прикупљене су на терену.

Већина музичких састава проба одржава у сопственим домовима или у једном од два приватна студија, основана од стране чланова два бенда, који су у њих уложили сопствени новац како би и сами имали простор за рад.

Крагујевачки неафирмисани бендови су до пре неколико година за проба користили просторију у оквиру Дома омладине, али данас није тако јер се тај простор уступа већ афирмисаним музичким групама за проба.

Све музичке групе у Крагујевцу за оглашавање користе интернет социјалне мреже (youtube, myspace, facebook..), као најјефтиније и најпогодније облике оглашавања. С времена на време гостују у појединим емисијама на локалним радио и телевизијским станицама.

- **Наступи**

Крагујевачки бендови наступају или у Дому омладине или у једном од локалних клубова.

Већина их је учествовала на *Шумадијском демо фесту*, *Exit-u*, *Beer festu*, као и на различитим фестивалима у иностранству.

Уобичајено је да ауторске неафирмисане групе, састављене од млађих чланова, наступају са онима које постоје већ неколико година, како би створиле сопствену публику и контакте за даље наступе.

Како би покренули рок сцену у граду желели су да започну традицију рок фестивала, за који је један од бендова послао молбу градској управи тражећи 100.000,00 динара који би покрили трошкове превоза гостујућих музичких састава. Предлог је одбијен, јер је послат када је уобичајен конкурс за аплицирање пројеката за културу завршен.

Део омладине у Крагујевцу покренуо је петицију и сакупио велики број потписа са циљем да се у граду отвори скејт парк, где би могли да наступају и музички састави. Током рада на овом извештају, идеја није спроведена у дело.

- **Тонски записи**

Неколицина крагујевачких бендова има снимљене албуме, док остали имају демо снимке.

Разлог непостојања већег броја тонских записа је цена снимања истих која се креће од 20 евра за снимање једне песме када је у питању некавалитетан демо снимак, до 100 и више евра по песми када је у питању квалитетнији тонски запис, за чије снимање је у студију потребно утрошити и до пола године.

- **Техничка опремљеност**

Већина музичара у Крагујевцу има сопствене инструменте. Они који немају позајмљују их од познаника из других музичких група.

- **Финансирање**

Сви бендови се финансирају из сопствених средстава (млађе генерације финансијске донације добијају од родитеља, а старије издвајају од зараде, с обзиром на то да су запослени). Новац се на тај начин прибавља за куповину и одржавање инструмената, за плаћање простора за вежбање и покривање трошкова превоза уколико гостују у другим градовима или ван земље.

Неколицина, по стажу, старијих бендова повремено и заради од наступа на фестивалима, док остали с времена на време од организатора добију новац како би покрили трошкове превоза и евентуалног смештаја.

- **Проблеми**

Крагујевачки музичари сагласни су да је један од највећих проблема што се у земљи рок култура потискује и представља као *некултура*, па се осећају као грађани другог реда. Из тога произлазе сви остали проблеми који их прате у раду.

Они сматрају да град са дугом музичком традицијом, попут Крагујевца, треба да ради на томе да музику која настаје у њему шири ван својих оквира, јер није довољно да се музички састави сами покрећу.

Иако у граду постоји конкурс за пројекте у оквиру културе, бендови нису чули за њега па су били изненађени када је одбијен предлог једног од представника за покретање рок фестивала јер су закаснили са пријавом. С обзиром на то да не функционишу попут невладиних организација, већ представљају неформалне групе које се баве музиком, сматрају да би требало да информације о конкурсима буду доступније. Они наводе да би им то омогућило да бављење музиком не буде хоби, већ да могу да стварају музику и не размишљају о томе да ли ће имати финансијских средстава да покрију трошкове за пробу или превоз уколико учествују, на пример, на фестивалима. С обзиром на то да неафирмисани ауторски

музички састави нису профитабилни у почетку и све плаћају од сопственог новца који долази од породице или послова којима се баве.

Један *бенд* дао је пример како је успео да ступи у контакт са продукцијском кућом из Француске која је хтела да им изда албум, али пошто нису имали довољно новаца за превоз и смештај, нису успели да реализују замисао.

Музичке групе сагласне су да се у Србији недовољно медијског простора пружа *рок* култури уопште, док раније није било тако. Сматрају да је из тог разлога у претходном периоду и било више поклоника те врсте музике. Као пример наводе *Зајечарску гитариаду* која је, према њиховом мишљењу, пре неколико година била квалитетнија и посећенија, када је такмичење у оквиру фестивала преносила национална телевизија. Када је прекинута пракса емитовања *Зајечарске гитариаде*, догађај применто замире.

С обзиром на то да је медијски утицај на будућу публику веома велики, *бендови* истичу неопходност поновног увођења различитих емисија на тему *рока*, а међу њима и једну такмичарског типа, попут оних које се емитују у једној од бивших земаља СФРЈ. Као пример наводе и неколико веома популарних емисија које се емитују у нашој земљи (на тему народне музике), а подразумевају такмичење учесника и као награду снимање и промоцију албума. Исту награду предлажу и за фестивале демо састава.

Што се наступа у Крагујевцу тиче волели би да свирају у меморијалном парку *Шумарице*, као и за Дан града.

Градске манифестације

- **Прославе:** Дан града, Сретење, Октобарске свечаности
- **Ликовне:** Међународни салон антиратне карикатуре, Ликовна колонија *Мостови Балкана*
- **Музичке:** Интернационални Jazz фестивал, Интернационални фестивал уметника хармонике, Међународни фестивал камерних хорова
- **Позоришне:** Позоришни сусрети ученика гимназија Србије, *ЈоакимФест*-позоришни фестивал домаће драме, *ЈоакимИнтерФест*-међународни фестивал малих позоришних форми, *Златна искра* – међународни луткарски фестивал
- **Филм/Фото:** Краф- крагујевачка ревија антиратног и ангажованог филма
- **Комплексне:** Дечији карневал, *Refract*- регионални фестивал алтернативне културе, *Октох музичких свечаности*, *Велики школски час*, *Бдење*, Шумадијске зимске игре, *Доста су свету једне Шумарице*
- **Остале:** Међународни салон антиратне карикатуре

Из албума Локалних културних политика
КРАГУЈЕВАЦ

Локална управа

Музичке групе

Народна библиотека *Вук Караџић*

Историјски архив Шумадије

Народни музеј

Књажевско-српски театар